

GODIŠNJA JAVNA OBJAVA UNION BANKA D.D. SARAJEVO

31.12.2019.

Sarajevo, maj 2020.

UNIONBANKA

Jedina. Odgovorna. Pouzdana.

Sadržaj

1. Uvod	4
2. OSNOVNE INFORMACIJE	5
2.1. POSLOVNO IME I SJEDIŠTE BANKE	5
2.2. VLASNIČKA STRUKTURA BANKE	6
2.3. ORGANI UPRAVLJANJA BANKE	6
3. STRATEGIJE I POLITIKE UPRAVLJANJA RIZICIMA	9
3.1. STRATEGIJA PREUZIMANJA I UPRAVLJANJA RIZICIMA	9
3.2. POLITIKE, PROCEDURE I PROGRAMI KOJIM SE DEFINIŠE SISTEM ZA UPRAVLJANJE RIZICIMA	10
3.3. KLASIFIKACIJA RIZIKA	11
3.4. POJEDINAČNO ZNAJAČNI RIZICI	11
3.4.1. KREDITNI I KONCENTRACIJSKI RIZIK	11
3.4.2. RIZIK LIKVIDNOSTI (RIZIK FINANSIRANJA LIKVIDNOSTI I RIZIK TRŽIŠNE LIKVIDNOSTI)	15
3.4.3. OPERATIVNI RIZIK	15
3.4.4. VALUTNI RIZIK	16
3.4.5. KAMATNI RIZIK	16
3.4.6. RIZIK PREKOMJERNE FINANSIJSKE POLUGE	17
3.5. ORGANIZACIJA FUNKCIJE UPRAVLJANJA RIZICIMA	17
3.6. OBUHVATNOST I KARAKTERISTIKE SISTEMA IZVJEŠTAVANJA O RIZICIMA I NAČINA MJERENJA RIZIKA	18
3.7. TEHNIKE UBLAŽAVANJA RIZIKA I NAČINI KOJE BANKA KORISTI ZA OSIGURAVANJE I PRAĆENJE EFIKASNOSTI U UBLAŽAVANJU RIZIKA	20
3.8. ADEKVATNOST USPOSTAVLJENOG SISTEMA UPRAVLJANJA RIZICIMA BANKE U ODNOSU NA NJEN RIZIČNI PROFIL I POSLOVNU POLITIKU I STRATEGIJU	22
3.9. OPIS POVEZANOSTI PROFILA RIZIKA BANKE SA NJENOM POSLOVNOM STRATEGIJOM, KAO I SAŽETI PRIKAZ KLJUČNIH POKAZATELJA POSLOVANJA BANKE U VEZI SA UPRAVLJANJEM RIZICIMA I NJIHOVIH VRIJEDNOSTI, NA OSNOVU KOJIH SE MOŽE OCIJENITI UPRAVLJANJE RIZICIMA BANKE	23
3.10. INFORMISANJE ORGANA UPRAVLJANJA BANKE O RIZICIMA	24
4. REGULATORNI KAPITAL	24
5. KAPITALNI ZAHTEVI	27
6. INFORMACIJE O KREDITNOM RIZIKU	28
6.1. IDENTIFIKOVANJE STATUSA NEIZMIRENJA OBAVEZA	28
6.2. OPIS PRISTUPA I METODA KOJI SE KORISTE ZA ODREĐIVANJE ISPRAVKI VRIJEDNOSTI ZA KREDITNI RIZIK I REZERVISANJE PO GUBICIMA ZA VANBILANSNE STAVKE	29
6.3. OPŠTE KVANTITATIVNE INFORMACIJE O KREDITNOM RIZIKU	30
6.4. INFORMACIJE O VANJSKIM INSTITUCIJAMA ZA PROCJENU KREDITNOG RIZIKA	34
6.5. KORIŠTENJE KREDITNE ZAŠTITE	34
7. PROTUCIKLIČNI ZAŠTITINI SLOJ KAPITALA	36
8. FINANSIJSKA POLUGA	36
9. LIKVIDNOSNI ZAHTEVI	36
9.1. STRATEGIJE I POLITIKE	36
9.2. ULOGE I ODGOVORNOSTI	37
9.3. PLAN LIKVIDNOSTI	37
9.4. PLAN IZVORA FINANSIRANJA	37
9.5. PLAN ZA LIKVIDNOST ZA NEPREDVIĐENE SLUČAJEVE	38

9.6.	INDIKATORI RANOG UPOZORENJA NA KRIZNU SITUACIJU	38
9.7.	KOEFICIJENT POKRIĆA LIKVIDNOSTI (ENGL. LIQUIDITY COVERAGE RATIO- LCR).....	38
10.	IZLOŽENOST PO OSNOVU VLASNIČKIH ULAGANJA.....	39
11.	KAMATNI RIZIK U BANKARSKOJ KNJIZI.....	40
12.	INFORMACIJE KOJE SE ODNOSU NA ICAAP I ILAAP	41
12.1.	PODACI KOJI SE ODNOSU NA ICAAP	42
12.2.	PODACI KOJI SE ODNOSU NA ILAAP	45
13.	POLITIKA NAKNADA	46

1. Uvod

U skladu sa članom 111. Zakona o bankama ("Službene novine Federacije BiH", broj 27/17), Odlukom o objavljivanju podataka i informacija Banke, („Sl.novine FBiH“, br.81/17), Union Banka dd Sarajevo objavljuje propisane podatke i informacije.

Podaci i informacije sadržani u ovom dokumentu se objavljuju na službenoj internet stranici Union Banke dd Sarajevo (u nastavku: Banka).

2. OSNOVNE INFORMACIJE

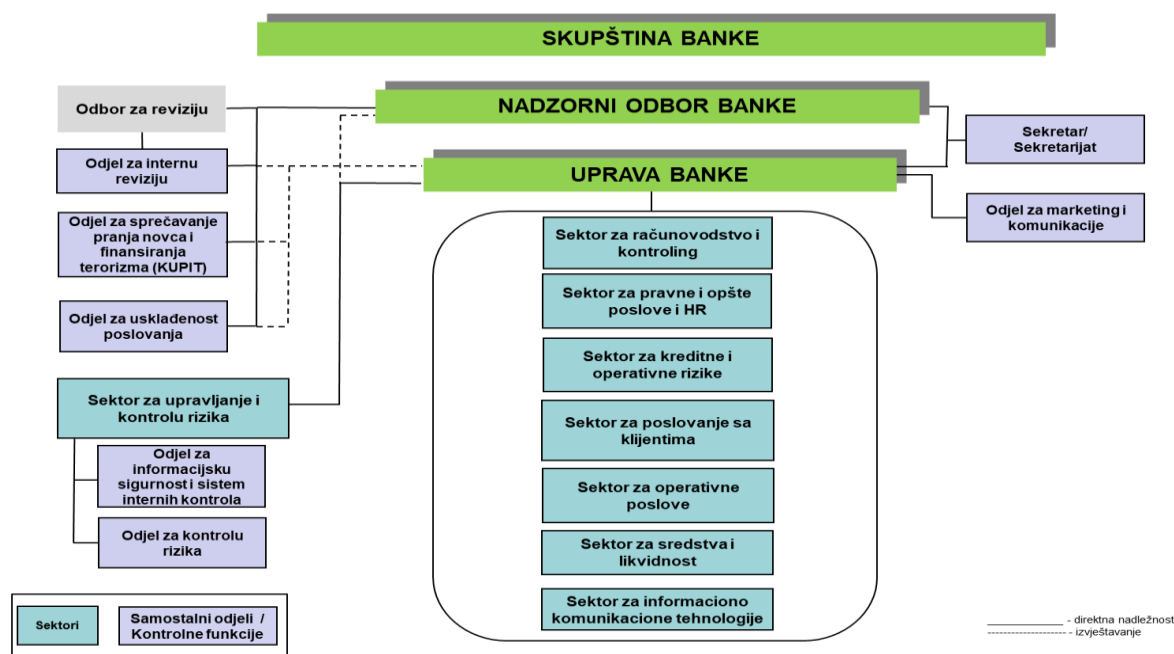
2.1. POSLOVNO IME I SJEDIŠTE BANKE

Kao samostalna finansijska organizacija, Banka posluje od 1990. godine pod nazivom Jugobanka Jubbanka d.d. Sarajevo, a u decembru 1992. godine mijenja se naziv u Union banka d.d. Sarajevo (u daljem tekstu: Banka).

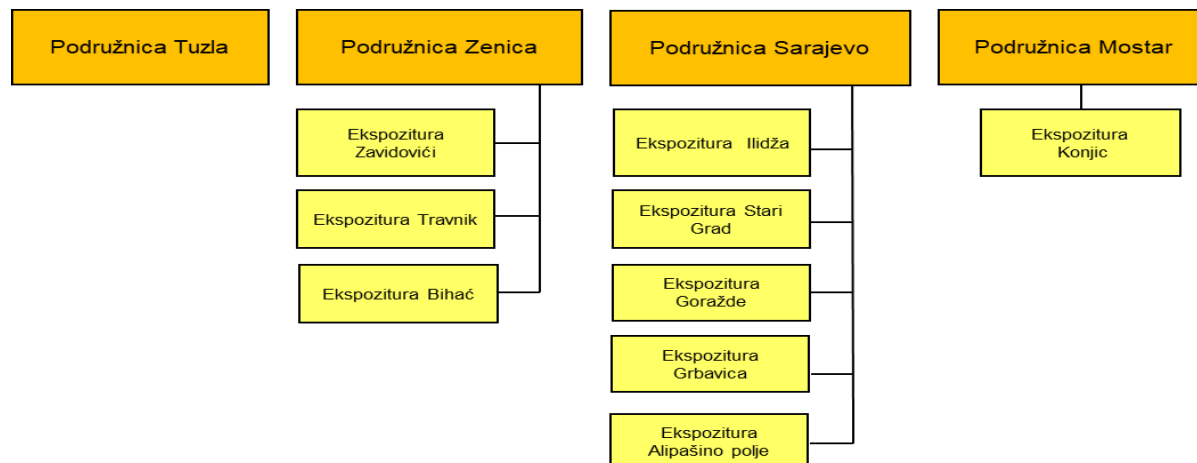
Sjedište Banke je u Sarajevu, Hamdije Kreševljakovića br.19.

U okviru djelatnosti Banke, organizovanje i obavljanje djelatnosti vrši se u sjedištu Banke i organizacionim dijelovima.

Banka na dan 31.12.2019. godine nema osnovano Predstavništvo.

1. Shema Makroorganizacije

2. Shema organizacionih dijelova Banke

2.2. VLASNIČKA STRUKTURA BANKE

Dionički kapital Banke iznosi 44.098.420,00 KM i podijeljen je na 2.204.921 obične (redovne) dionice, klase ES, pojedinačne nominalne vrijednosti 20 KM.

Dionički kapital je izražen u novcu, u cijelosti uplaćen i upisan kod Komisije za vrijednosne papire Federacije BiH.

Dioničar koji ima 5% i više dionica sa pravom glasa - Federalno ministarstvo finansija/financija Sarajevo („državno vlasništvo“) sa 93,38%.

2.3. ORGANI UPRAVLJANJA BANKE

Banka je Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta uspostavila organizacijski ustroj sa jasno definisanim, preglednim i dosljednim linijama ovlaštenja i odgovornosti unutar Banke, kojim se izbjegava sukob interesa.

Sastav, dužnosti i odgovornosti članova Nadzornog odbora i Uprave Banke utvrđeni su u skladu sa Zakonom o bankama FBiH, Statutom Banke, Poslovnikom o radu Nadzornog odbora i Poslovnikom o radu Uprave Banke.

NADZORNI ODBOR

Nadzorni odbor čini pet članova, uključujući i predsjednika Nadzornog odbora, od kojih su dva nezavisna člana i vrši nadzornu funkciju u Banci.

Članovi Nadzornog odbora biraju se u skladu sa Zakonom, podzakonskim propisima i Statutom Banke.

Na dan 31.12.2019. godine, Nadzorni odbor je obavljao funkciju u sastavu:

- Maja Letica, (nezavisni član) – predsjednica
- Advija Alihodžić, član
- Aida Hadžigrahić, (nezavisni) član
- Haris Jahić, član
- Dražena Pavlović – Tunjić, član

UPRAVA BANKE

Upravu banke čine tri člana, od kojih je jedan predsjednik Uprave. Uprava Banke organizuje i rukovodi poslovanjem Banke i odgovara za zakonitost rada.

Članove Uprave imenuje Nadzorni odbor, u skladu sa Zakonom, podzakonskim propisima i Statutom Banke.

Na dan 31.12.2019. godine, Uprava Banke je obavljala funkciju u sastavu:

- Vedran Hadžiahmetović, predsjednik Uprave
- Leon Begić, član Uprave za operacije
- Edin Mujagić, član Uprave za rizike

POLITIKE ZA IZBOR I PROCJENU ČLANOVA NADZORNOG ODBORA I UPRAVE BANKE

Skupština Banke donijela je Politiku za izbor i procjenu ispunjavanja uslova za članove Nadzornog odbora i samoprocjenu rada Nadzornog odbora, a Nadzorni odbor Politike i procedure za izbor i procjenu uslova za članove Uprave banke koja uključuje i procjenu nosioca ključnih funkcija.

Ovim Politikama, za članove Nadzornog odbora i Uprave banke, detaljno se utvrđuje sljedeće:

1. uslovi koje moraju ispunjavati kandidati za članove Nadzornog odbora i Uprave Banke, pojedinačno i kao cjelina s obzirom na ciljanu strukturu, posebno uključujući:
 - ❖ njihovu specifičnu sposobnost i dobar ugled,
 - ❖ odgovarajuća stručna znanja, sposobnost i iskustvo potrebno za ispunjavanje obaveza iz njihove nadležnosti,
 - ❖ zahtjev za kontinuiranom edukacijom,
 - ❖ zahtjev za posvećenošću ispunjavanju obaveza iz njihove nadležnosti.
2. nadležni organ odgovoran za provedbu procjene primjerenosti kandidata i postojećih članova;
3. postupak procjene primjerenosti, uključujući rokove dostave dokumentacije, rokove i način provedbe postupka i izvještavanje o rezultatima postupka;
4. informacije i dokumentaciju koje kandidat i postojeći članovi trebaju dostaviti Banci za provedbu procjene,
5. situacije i okolnosti zbog kojih je potrebno izvršiti vanrednu procjenu primjerenosti članova Nadzornog odbora i Uprave Banke i mjere koje se poduzimaju,
6. oblik i način čuvanja dokumentacije o provedenom postupku procjene primjerenosti,
7. obavezu kontinuirane edukacije članova Nadzornog odbora i Uprave Banke.

Cilj i svrha Politike, u odnosu na članove Nadzornog odbora i Uprave banke, je:

1. uskladiti poslovanje Banke s relevantnim propisima kojima se reguliše primjerenost članova Nadzornog odbora i Uprave Banke,
2. transparentno i precizno utvrditi uslove koje kandidat mora ispunjavati prije imenovanja na funkciju,
3. osigurati stručna znanja, sposobnost i iskustvo, te dobar ugled pojedinog člana i organa upravljanja u cjelini, kako bi poslovanje Banke u cijelosti bilo u skladu s relevantnim propisima i kako bi interesi klijenata Banke bili u potpunosti zaštićeni,
4. osigurati izbjegavanje sukoba interesa između privatnih interesa i interesa Banke, a posebno, ali ne ograničavajući se na interese članova Nadzornog odbora i Uprave Banke s interesima Banke, posebno kada privatni interes utiče ili može uticati na nepristranost tih osoba u obavljanju svojih dužnosti,
5. uspostaviti i održavati efikasno korporativno upravljanje radi minimiziranja rizika, poboljšanja kvalitete poslovanja Banke i transparentnosti poslovanja.

ODBOR ZA REVIZIJU

Nadzorni odbor je imenovao Odbor za reviziju, koji broji pet članova:

- Hajrudin Hadžović, predsjednik
- Marko Čule, član
- Lejla Demirović, član
- Nermin Šahinović, član

➤ Damir Šapina, član

Nadzorni odbor nije imenovao druge odbore, te u slučaju da se u skladu sa podzakonskim aktom Agencije za bankarstvo FBiH u bilo kom trenutku utvrdi da Banka zadovoljava kriterije kao značajna Banka, Nadzorni odbor će imenovati i uspostaviti odbor za rizike, odbor za imenovanja i odbor za naknade.

Do imenovanja navedenih odbora, zadatke i nadležnosti pojedinačnih odbora, obavlja Nadzorni odbor u skladu sa zakonskim i podzakonskim propisima.

FUNKCIJA INTERNE REVIZIJE

U Banci je u skladu sa zakonom, podzakonskim aktima Agencije za bankarstvo FBiH, organizovano funkcionisanje interne revizije, kao skupa aktivnosti kojima se obezbjeđuje adekvatnost, efikasnost i uspješnost sistema interne kontrole Banke i unapređenja ukupnog poslovanja.

Funkcionisanje Interne revizije u Banci je organizovano na način kojim se osigurava nezavisnost, kompetentnost, objektivnost i nepristrasnost u obavljanju poslova za koje je odgovorna, trajnost i efikasnost obavljanja funkcije interne revizije, adekvatnost i pravovremenost izvještavanja o nalazima i preporukama interne revizije.

Interna revizija odgovorna je za ocjenu:

- a) sistema za upravljanje rizicima u Banci i ocjenu ključnih rizika u poslovanju Banke kako bi se obezbijedilo da se ključni rizici na odgovarajući način identifikuju, mjere, odnosno procjenjuju, prate, analiziraju i kontrolišu, da se o njima adekvatno izvještava te da se preduzimaju odgovarajuće mjere za njihovo ograničavanje i ublažavanje;
- b) efikasnost i pouzdanost funkcije praćenja usklađenosti i funkcije kontrole rizika, kao i uspostavljenog sistema internih kontrola u svim područjima poslovanja Banke;
- c) menadžment informacionog sistema u Banci;
- d) tačnost i pouzdanost finansijskih izvještaja Banke;
- e) adekvatnost upravljanja imovinom Banke;
- f) primjene politike naknada u Banci;
- g) usklađenosti novih proizvoda i postupaka sa važećim propisima, internim aktima, standardima i kodeksima, kao i uticaja novih proizvoda/postupaka/tržišta na izloženost rizicima;
- h) strategija, politika i postupaka ocjenjivanja potrebnog internog kapitala Banke srazmjerno profile rizičnosti
- i) i drugo u skladu sa podzakonskim aktom.

Zaposleni u internoj reviziji ne mogu obavljati rukovodeće ni druge poslove iz djelatnosti Banke, osim poslova koji se odnose na obavljanje interne revizije, niti mogu učestvovati u pripremi i izradi akata i druge dokumentacije koji mogu biti predmet revizije, te imaju pravo uvida u poslovne knjige, finansijske izvještaje i svu dokumentaciju Banke, da vrše nadzor nad poslovanjem Banke i učestvuju na sjednicama Nadzornog odbora.

Za voditelja Odjela Interne revizije/ Internog revizora imenovana je gđa. Smailbegović Azemina.

EKSTERNI REVIZOR

Skupština Banke donijela je odluku kojom je za eksternog revizora za reviziju finansijskih izvještaja, usklađenosti procedura za sprečavanje pranja novca i finansiranja terorizma i informacionog sistema Banke za period 2018.-2020., izabrano revizorsko društvo ERNST & YOUNG d.o.o. Sarajevo.

3. STRATEGIJE I POLITIKE UPRAVLJANJA RIZICIMA

OPIS STRATEGIJE I POLITIKA

Za upravljanje rizicima odgovorne su organizacione jedinice Sektor za upravljanje i kontrolu rizika i Sektor za kreditne i operativne rizike.

Sektor za upravljanje i kontrolu rizika je između ostalog zadužen za:

- analizu rizika koja uključuje utvrđivanje i mjerenje, odnosno procjenjivanje, ovladavanje, praćenje i izvještavanje o rizicima kojima je Banka izložena ili bi mogla biti izložena u svom poslovanju,
- kontinuirano praćenje svih značajnijih rizika kojima je Banka izložena ili bi mogla biti izložena,
- provođenje testiranja otpornosti na stres za sve značajne rizike,
- praćenje i implementacija propisa i standarda primjenjivih u okviru segmenta upravljanja rizicima.

Organizacionom strukturom omogućeno je da kontrolna funkcija upravljanja rizicima (Sektor za upravljanje i kontrolu rizika) ima direktno izvještavanje prema Nadzornom odboru i Upravi Banke, a definisano je da je Član uprave za rizike odgovoran za rad ove funkcije.

Sektor za kreditne i operativne rizike je odgovoran za uspostavljanje procesa upravljanja kreditnim i operativnim rizikom na svim nivoima organizacije banke.

Banka je organizaciju i sistem upravljanja rizicima, prilagodila svom modelu poslovanja.

Strategija preuzimanja i upravljanja rizicima, pojedinačne politike, metodologije i programi za upravljanje rizicima pregledavaju se minimalno godišnje. Prilozi Strategije preuzimanja i upravljanja rizicima su matrica rizika i izjava o sklonosti za preuzimanje rizika. Kroz iste je definisana procjena i praćenje profila rizika Banke, identifikacija značajnih rizika za Banku, određivanje sistema praćenja, kontrola i izvještavanje o rizicima.

3.1. STRATEGIJA PREUZIMANJA I UPRAVLJANJA RIZICIMA

Strategija preuzimanja i upravljanja rizicima pruža stratešku orijentaciju upravljanja rizicima za sve vrste rizika kojima je Banka izložena ili bi mogla biti izložena u poslovanju te koje je Banka ocijenila kao materijalno značajne rizike.

U skladu sa utvrđenim značajnijim grupama rizika Banka propisuje odgovarajuće politike upravljanja rizicima.

Strategijom su definisani:

- (a) ciljevi i osnovni principi preuzimanja i upravljanja rizicima Banke,
- (b) pristup upravljanju rizicima i tolerancija Banke prema riziku (engl. risk appetite and capacity), u skladu sa strateškim poslovnim ciljevima Banke,
- (c) pregled svih rizika kojima je banka izložena ili bi mogla biti izložena u poslovanju,
- (d) osnovni principi internog procesa procjene adekvatnosti kapitala Banke (u daljem tekstu: ICAAP, engl. internal capital adequacy assessment process).

Operacionalizacija Strategije u okviru redovnog poslovanja Banke se provodi posredstvom odgovarajućih internih akata kojima se pokriva segment upravljanja rizicima. Politikama za upravljanje rizicima se minimalno uređuje:

- način organizovanja upravljanja rizicima, sa jasnim odgovornostima zaposlenika za upravljanje rizicima u Banci,
- način procjene profila rizika Banke i metodologija za identifikovanje i mjerenje, odnosno procjenu rizika kojima je Banka izložena ili kojima bi mogla biti izložena,
- metodologija testiranja otpornosti na stres, uključujući mjere i postupke u slučajevima nepovoljnih rezultata stres testova,

- mjere za ublažavanje pojedinačnih rizika, koje uključuju mjere prihvatanja, reduciranja, diverzifikacije, transfera i izbjegavanja rizika koje je banka identifikovala i izmjerila ili procijenila, te pravila za primjenu tih mjera,
- način praćenja i kontrole pojedinačnih rizika, uključujući uspostavljanje odgovarajućih limita,
- postupci i mjere u slučajevima da dođe do odstupanja u primjeni Strategije, politika, procedura i postupaka predviđenih internim aktima Banke, kao i u slučajevima vanrednih i kriznih situacija.

Banka je uspostavila sveobuhvatan i pouzdan sistem upravljanja rizicima, koji omogućava da se upravljanje svim rizicima kojima je Banka izložena ili može biti izložena po osnovu svih poslovnih aktivnosti, koji je srazmjeran prirodi, obimu i složenosti poslovanja Banke. Uspostavljeni sistem upravljanja rizicima obezbjeđuje da rizični profil bude u skladu sa utvrđenom sklonosti ka rizicima, odnosno rizičnom profilu Banke i Poslovnom politikom i strategijom Banke.

Profitabilnost se ne postavlja kao primarni cilj u poslovanju. Banka zadovoljava trenutne i očekivane zahtjeve u vezi sa kapitalom, za period primjene Poslovne strategije. Trenutna i očekivana usklađenost ne isključuje potrebu daljnjeg jačanja upravljanja rizicima i kapitalom.

Pokazatelji rizika definisani su Izjavom o sklonosti Banke ka preuzimanju rizika prate se kvartalno i mjesečno, te se o vrijednostima istih izvještava Uprava i Nadzorni odbor Banke.

3.2. POLITIKE, PROCEDURE I PROGRAMI KOJIM SE DEFINIŠE SISTEM ZA UPRAVLJANJE RIZICIMA

1. *Kreditna politika* – utvrđuje temeljne principe odobravanja, korištenja, povrata i kontrole kreditnih plasmana u Banci, definiše interne limite vezane za ročnost, izloženost i disperziju kreditnog portfolija. Ovim dokumentom su definisani i limiti vezani za koncentracijski rizik.
2. *Program o upravljanju kreditnim rizikom i utvrđivanju očekivanih kreditnih gubitaka* – utvrđuje principe upravljanja kreditnim rizikom i klasifikacije aktive.
3. *Metodologija za mjerenje umanjenja vrijednosti kredita i ostale finansijske aktive* – definiše način mjerenja i proces izračuna umanjenja vrijednosti.
4. *Politika upravljanja velikim izloženostima* – definiše pojam povezanih lica, upravljanje velikim izloženostima kojima je Banka izložena u svom poslovanju i ograničenja izloženosti.
5. *Politika za poslovanje sa licima u posebnom odnosu sa Bankom i dodjelu kredita uposlenicima Banke* – određuje minimalne standarde za poslovanje Banke sa licima u posebnom odnosu sa Bankom kao i uslove dodjele kredita uposlenicima Banke,
6. *Politika kolateralna* - definiše opće principe upravljanja kolateralima u Banci,
7. *Program za upravljanje deviznim rizikom sa politikama i procedurama* - u svrhu valutne usklađenosti aktive i pasive utvrđuju se ciljevi i principi, ograničenja izlaganja deviznom riziku i ovlaštenja,
8. *Strategija upravljanja rizikom likvidnosti Banke* - definiše pristup likvidnosti koji osigurava Banci da se očuva finansijska snaga Banke i njena sposobnost da u svakom trenutku obezbijedi adekvatan stepen likvidnosti čak i u situacijama koje mogu nastati iznenada i neočekivano,
9. *Politike i procedure upravljanja rizikom likvidnosti* - utvrđuju minimalne kvalitativne zahtjeve koje je Banka dužna da osigura i održava u procesu upravljanja rizikom likvidnosti, kao i minimalni kvantitativni zahtjevi u pogledu koeficijenata pokrića likvidnosti, osiguranja stabilnih izvora finansiranja i korištenja dodatnih mehanizama za praćenje i procjenu rizika likvidnosti,
10. *Politika za upravljanje kamatnim rizikom bankarskoj knjizi* - uspostavlja principe i standarde upravljanja kamatnim rizikom u Banci.
11. *Procedura za implementaciju novih i izmjene postojećih proizvoda* – odnosi se na rizike koji proizlaze iz novih proizvoda, usluga ili sistema. Dokumentom se utvrđuju kriteriji i postupci koji se odnose na nove proizvode, usluge ili sisteme.
12. *Politika interne procjene adekvatnosti kapitala i adekvatnosti likvidnosti Banke* - dokumentom se utvrđuju osnovni principi i ciljevi u procesu interne procjene adekvatnosti kapitala i likvidnosti.
13. *Metodologija interne procjene adekvatnosti kapitala i likvidnosti Banke* – definiše postupak Banke u procesu interne procjene adekvatnosti kapitala i adekvatnosti likvidnosti banke.

14. *Program testiranja otpornosti na stres* - propisuje postupke za provođenje i analizu testiranja otpornosti na stres u segmentu upravljanja rizicima, a koji uključuju učestalost testiranja i analizu različitih scenarija u zavisnosti od faktora koji su specifični za Banku.
15. *Program za upravljanje operativnim rizikom* – definiše osnovne elemente i aktivnosti u vezi sa upravljanjem operativnim rizikom u Banci kojima je ona izložena, a dosljedna praksa Banke treba da bude utvrđivanje, analiza i procjena ovih rizika svojstvenih svim proizvodima, aktivnostima, procesima i sistemima.
16. *Program za upravljanje rizicima eksternalizacije* – definiše način preuzimanja, praćenja, kontrole i upravljanja rizicima eksternalizacije prilikom ugovornog povjeravanja obavljanja aktivnosti Banke vanjskim izvođačima.
17. *Program kontrolne funkcije upravljanja rizicima Banke* – definiše način rada, poslove organizacionu strukturu i položaj kontrolne funkcije upravljanja rizicima.
18. *Program praćenja usklađenosti poslovanja* – definiše način rada, poslove organizacionu strukturu i položaj kontrolne funkcije praćenja usklađenosti poslovanja.
19. *Metodologija rada kontrolne funkcije upravljanja rizicima* – reguliše područje upravljanja i praćenja rizika u poslovnim procesima i aktivnostima.
20. *Metodologija rada kontrolne funkcije praćenja usklađenosti* – reguliše područje upravljanja i praćenja rizika usklađenosti u poslovnim procesima i aktivnostima.
21. *Politika i program upravljanja sistemom interne kontrole* – dokumentom se ključni principi i proces upravljanja sistemom interne kontrole.
22. *Plan oporavka* - dokument kojim se uspostavljaju mjere koje će Banka primijeniti u slučaju značajnog pogoršanja njenog finansijskog stanja, s ciljem ponovnog uspostavljanja održivog poslovanja i odgovarajućeg finansijskog položaja Banke.

3.3. KLASIFIKACIJA RIZIKA

Interna klasifikacija rizika koju Banka primjenjuje u svom poslovanju odgovara veličini, prirodi, obimu i složenosti aktivnosti Banke.

Značajnim rizicima se smatraju rizici koji se uključuju u izračun adekvatnosti kapitala, dok se značajnost ostalih rizika utvrđuje analizom kvalitativnih i kvantitativnih pokazatelja.

Utvrdjivanje svih rizika kojima je Banka izložena ili može biti izložena, kao i utvrđivanje materijalne značajnosti rizika, zasniva se na sveobuhvatnoj procjeni postojećih i potencijalnih izvora rizika (proizvodi, aktivnosti, procesi i sistemi), finansijskog stanja banke i procjeni eksternog okruženja u kojem banka obavlja svoju aktivnost.

Analiza rizika se radi na osnovu matrice rizika. Za potrebe upravljanja rizicima Banka primjenjuje definicije rizika propisane Zakonom, Odlukom o upravljanju rizicima i Strategijom. U postupku ocjenjivanja internih kapitalnih zahtjeva koristi se Matrica rizika.

Indikatori rizika se koriste za specifikiranje strukture rizika i predstavljaju osnovu u određivanju značajnosti pojedine vrste rizika. U matrici rizika za sve identifikovane rizike dodijeljeni su odgovarajući kvantitativni i/ili kvalitativni indikatori. Ocjena značajnosti uzima u obzir efekte na strani finansijskog rezultata, odnosno poslovanja Banke, a s druge strane posmatra se frekvencija realizacije određene vrste rizika.

Na osnovu rezultata poslovanja iskazanih u 2019. godini, kao pojedinačno značajni rizici su identifikovani kreditni, koncentracijski, operativni, valutni, kamatni rizik, rizik likvidnosti, rizik finansiranja likvidnosti, rizik tržišne likvidnosti i rizik finansijske poluge.

U ostale značajne rizike svrstano je devet rizika: rezidualni rizik, reputacijski rizik, rizik eksternalizacije, poslovni rizik, rizik profitabilnosti, rizika kapitala, strateški rizik, rizik usklađenosti i rizik zemlje.

3.4. POJEDINAČNO ZNAJAČNI RIZICI

3.4.1. KREDITNI I KONCENTRACIJSKI RIZIK

Kreditni rizik je mogućnost gubitka zbog neispunjavanja dužnikove novčane obveze prema Banci. Rizik koncentracije je rizik koji proizlazi iz svake pojedinačne izloženosti prema jednom licu/grupi povezanih lica koje povezuju zajednički faktori rizika, kao što su isti privredni sektor, geografsko područje, istovrsni proizvodi, odnosno primjena tehnika smanjenja kreditnog rizika.

Ciljevi i osnovna načela preuzimanja i upravljanja kreditnim rizikom te sklonost Banke za preuzimanje kreditnog rizika zasnovani su na Strategiji preuzimanja i upravljanja rizicima i Kreditnoj politici.

Banka teži porastu kreditne aktive, kao osnovnog izvora prihoda, istovremeno težeći ka diverzifikaciji portfolija, širenjem baze klijenata, kao i kroz povećanje učešća segmenta fizičkih lica. Banka je definisala pouzdan proces odobravanja kredita kroz analizu klijenata, te korištenjem restriktivne kreditne politike i zahtjevima za povećanim kreditnim bonitetom i nivoom obezbjeđenja plasmana minimizira nastanak kreditnih rizika.

Izlaganje kreditnom riziku kroz investiranje u vrijednosne papire se planira u skladu sa likvidnošću i strukturom izvora finansiranja.

Mjerenje odnosno procjenjivanje izloženosti kreditnom riziku obuhvaća nekoliko segmenata:

- procjena kreditnog rizika plasmana (prije odobrenja),
- redovni godišnji finansijski monitoring,
- naknadni monitoring (uslovljeni, inicirani ili djelimični) ,
- procjena ispravki vrijednosti i rezervisanja plasmana,
- izračun regulatornog i internog kapitalnog zahtjeva za kreditni rizik.

Procjena kreditnog rizika i provođenje finansijskog monitoringa se obavlja od strane Sektora za upravljanje rizicima (Odjel za upravljanje kreditnim rizikom i Odjel za oporavak i naplatu problematičnih potraživanja) i Sektora za poslovanje sa klijentima.

U kreditnom procesu, osim ova dva navedena organizaciona dijela, učestvuju Sektor za informaciono-komunikacione tehnologije i Opšte poslove i Odjel za pravne poslove.

S ciljem ovladavanja kreditnim rizikom utvrđeni su prihvatljivi instrumenti osiguranja potraživanja te uspostavljeni odgovarajući limiti:

- disperzija rizika prema segmentima poslovanja,
- disperzija rizika prema najznačajnijim pojedinačnim izloženostima,
- limiti izloženosti prema kolateralnoj pokrivenosti,
- disperzija rizika prema granama industrije,
- disperzija rizika prema regijama.

Definisani limiti se redovno prate na sjednicama Komisije za upravljanje kreditnim rizikom. Komisija predlaže mjere upravljanja portfoliom i limitima i mjere u slučaju odstupanja.

Mjere mogu uključivati:

- Privremeno obustavljanje dodatnih izlaganja ukoliko ista dovode do prekoračenja limita,
- Iniciranje promotivnih i drugih aktivnosti u oblastima/regijama gdje je izloženost znatno ispod limita,
- Mjere smanjenja izloženosti prema pojedinačnim klijentima koje utiču na koncentracije i limite,
- Izmjene limita i prilagođavanje stvarnim potrebama poslovanja Banke, a na osnovu procjene rizika.

Pored navedenog, potrebno je napomenuti da Banka može prihvatiti odstupanje od određenog limita, bez da poduzima neke od gore navedenih mjera, u slučajevima kada su postojeće tendencije takve da će se u određenom roku ta odstupanja eliminisati.

Procjena ispravki vrijednosti i rezervisanja plasmana se vrši od strane kontrolne funkcije upravljanja rizicima Sektora za upravljanje i kontrolu rizika/Odjel za kontrolu rizika. Proces procjene ispravki vrijednosti i rezervisanja podrazumijeva klasifikaciju plasmana i obračun rezervisanja u skladu sa Odlukom o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom i klasifikaciju aktive banaka te procjenu ispravki vrijednosti i rezervisanja plasmana u skladu sa MSFI 9.

Klasifikacija finansijskih instrumenata, procjena ispravki vrijednosti i rezervisanja plasmana u skladu sa MSFI 9 Banka vrši prema Uputstvu za finansijske instrumente, klasifikaciju, mjerenje i utvrđivanje poslovnih modela i Metodologiji za mjerenje umanjenja vrijednosti kredita i ostale finansijske aktive.

Da bi se utvrdila kategorija finansijske imovine, MSFI 9 zahtijeva da se sva finansijska sredstva, osim kapitalnih instrumenata i derivata, procjenjuju na osnovu kombinacije poslovnog modela entiteta za upravljanje imovinom i karakteristika ugovorenih novčanih tokova instrumenata.

Kategorije finansijske imovine u okviru MRS 39 (finansijska imovina po fer vrijednosti kroz dobit ili gubitak (FVPL), finansijska imovina raspoloživa za prodaju, ulaganja koja se drže do dospelja i krediti i potraživanja) su zamijenjene sa:

- Dužnički instrumenti po amortizovanom trošku,
- Dužnički instrumenti po fer vrijednosti kroz ostalu sveobuhvatnu dobit (FVOCI) sa kumulativnim dobicima i gubicima reklasifikovanim u bilans uspjeha prilikom prestanka priznavanja,
- Vlasnički instrumenti kroz ostalu sveobuhvatnu dobit dobitaka (FVOCI), bez opcije recikliranja dobitaka i gubitaka kod prestanka priznavanja
- Finansijska imovina (FVPL).

MSFI 9 zahtijeva od Banke da obračunava očekivane kreditne gubitke (ECL) za sve kredite i ostale finansijske instrumente koja se ne drže po FVPL, kao i za ugovore o finansijskim garancijama.

Rezervisanje je zasnovano na ECL—u povezanim sa vjerovatnoćom neizvršenja obaveza u narednih dvanaest mjeseci osim ako nije došlo do značajnog povećanja kreditnog rizika nakon nastanka. Ukoliko finansijsko sredstvo zadovoljava definiciju kupljene ili stvorene finansijske imovine umanjene za kreditne gubitke (POCI), rezervisanje se zasniva na promjeni ECL-a tokom životnog vijeka tog sredstva. Sa datumom Izvještaja Banka nema finansijske imovine koja zadovoljava definiciju POCI.

U skladu sa metodologijom proces mjerenja umanjenja vrijednosti (ECL) podrazumijeva sljedeće korake:

1. segmentacija portfolija u homogene skupine,
2. podjela portfolija na nivoe kreditnog rizika (nivoi kreditnog rizika 1, 2 i 3),
3. određivanje načina procjene umanjenja vrijednosti (grupna ili individualna).

Za portfolio stanovništva izvršena je podjela u homogene grupe kako slijedi:

- krediti stanovništvu,
- kreditne kartice,
- prekoračenja po tekućim računima i
- krediti za koje su zbog nemogućnosti oporavka ispravke vrijednosti određene na nivou izloženosti.

Portfolio kreditnih izloženosti pravnih lica segmentiran je na sljedeće homogene skupine proizvoda:

- dugoročni (dugoročni krediti) i
- kratkoročni (kratkoročni krediti, revolving krediti, business kartice).

Svi finansijski instrumenti za koje se vrši umanjenje vrijednosti prema Metodologiji raspoređuju se u nivo 1 ukoliko imaju nizak kreditni rizik ili nisu imali pogoršanje kreditnog rizika u odnosu na inicijalno priznavanje. Ukoliko se kreditni rizik značajno povećao, ali ne postoji objektivni dokaz umanjenja

vrijednost imovina se raspoređuje u nivo 2. Imovina koja zadovoljava kriterij objektivnog dokaza umanjenja vrijednosti (status neizmirenja obaveza) raspoređena je u nivo 3.

Način procjene podrazumijeva grupnu ili individualnu procjenu umanjenja vrijednosti. Individualno se procjenjuju sve izloženosti koje su individualno/pojedinačno značajne, a raspoređene su u fazu 3 (status default).

Pojedinačno značajna izloženost je izloženost koja prelazi sljedeće pragove značajnosti:

- izloženosti fizičkim licima: 25.000,00 KM
- izloženosti pravnim licima: 0,00 KM
- izloženosti prema centralnim, regionalnim vladama i institucijama: 0,00 KM.

Banka status neizmirenja obaveza utvrđuje na nivou klijenta, tj. dužnika za sve izloženosti. Tokom pojedinačne procjene umanjenja vrijednosti svaki ugovor klasifikovan kao pojedinačno značajan se analizira kako bi se odredilo postojanje objektivnog dokaza umanjenja vrijednosti.

Banka kao dokaz smanjenja kvalitete u odnosu na momenat inicijalnog priznavanja (prelaz iz nivoa 1 u nivo 2) koristi sljedeće pokazatelje:

- kašnjenje po materijalnom brojaču veće od 30 dana na dan obračuna,
- kategorizacija u kategoriju B prema Odluci o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom i klasifikaciju aktive banaka,
- restrukturiranje izloženosti koje je u vezi sa povećanjem kreditnog rizika,
- klijent je na listi posmatranja zbog određenih kvalitativnih faktora (watch lista).

Dokazi smanjenja kvaliteta mogu se opovrgnuti isključivo ukoliko postoje razumne i dostupne informacije koje ukazuju da ne postoji značajno povećanje kreditnog kvaliteta.

Prelaz iz nivoa 3 vrši se u nivo 1 je moguć, ali tek protokom Metodologijom definisanog perioda za raspored u nivo 2 u kojem instrument iskazuje smanjen kreditni rizik, moguć je i prelaz u nivo 1. Umanjenje vrijednosti ECL se obračunava primjenom risk parametara PD, CR i LGD na izloženost (EAD – exposure at default).

Pojedinačna osnova za nivo 3 podrazumijeva analizu očekivanih budućih novčanih tokova po posmatranom plasmanu te izračuna njihove sadašnje vrijednosti. Inputi za klasifikaciju i procjenu ispravki vrijednosti i rezervisanja se obezbjeđuju od strane Sektora za upravljanje rizicima i Sektora za poslovanje sa klijentima, na osnovu kojih se provode ispravke vrijednosti i rezervisanja na plasmane.

Kontrolna funkcija upravljanja rizicima je zadužena za:

- kontrola, praćenje i izvještavanje o limitima kreditnih izlaganja;
- validacija risk parametra koji se koriste u izračunu ispravki vrijednosti;
- validacija ostalih elemenata interne metodologije za mjerenje umanjenja vrijednosti finansijske aktive;
- izračun internog kapitalnog zahtjeva za kreditni rizik;
- kontrola vrijednosti rizikom ponderisane aktive za kreditni rizik;
- izrada stres testova za kreditni rizik.

Komisija za upravljanje kreditnim rizikom je dužna da prati izloženost Banke rizicima koji proizlaze iz strukture portfolija, kao i da predlaže mjere za upravljanje kreditnim rizikom. U ovom smislu, Komisija daje ključnu podršku Upravi Banke kod upravljanja rizicima u nadležnosti ove Komisije.

Sa 01.01.2020. godine Odluka o upravljanju kreditnim rizikom i utvrđivanju očekivanih kreditnih gubitaka je stavila van snage Odluku o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom i

klasifikaciju aktive banaka, te je Banka u skladu sa novom odlukom izvršila revidiranje Metodologije za mjerenje umanjenja vrijednosti i Programa o upravljanju kreditnim rizikom. Efekti prve primjene podzakonskih propisa su provedeni kroz poziciju osnovnog kapitala.

3.4.2. RIZIK LIKVIDNOSTI (RIZIK FINANSIRANJA LIKVIDNOSTI I RIZIK TRŽIŠNE LIKVIDNOSTI)

Rizik likvidnosti se odnosi na gubitak koji proizlazi iz postojeće ili očekivane nemogućnosti banke da podmiri svoje dospjele novčane obaveze.

Rizik finansiranja likvidnosti je rizik da banka neće biti u stanju uspješno ispuniti očekivane i neočekivane sadašnje i buduće potrebe za novčanim sredstvima, te potrebe za instrumentima osiguranja, a da ne utječe na redovno dnevno poslovanje ili na finansijski rezultat banke.

Rizik tržišne likvidnosti proizlazi iz nemogućnosti banke da jednostavno napravi poravnanje pozicija ili eliminira te pozicije po tržišnoj cijeni, zbog tržišnog poremećaja ili zbog nedovoljne dubine tržišta.

Interni akti kojima je uređeno preuzimanje i upravljanje rizikom likvidnosti, ciljani profil rizika likvidnosti Banke su Strategija preuzimanja i upravljanja rizicima, Strategija upravljanja rizikom likvidnosti i Politike i procedure za upravljanje rizikom likvidnosti.

Organizacioni dio zadužen za proces upravljanja likvidnosti putem izvještaja likvidnosti te praćenja referentnih omjera/limita se vrši od strane Odjela za likvidnost, upravljanje aktivom i pasivom. Navedeni organizacioni dio vrši kontrolu izračuna pokazatelja pozicije likvidnosti.

Odjel za kontrolu rizika je zadužen za:

- kontrolu propisanih limita;
- provođenje stres testova u skladu sa Odlukom o upravljanju rizikom likvidnosti banke.

Odbor za upravljanje aktivom i pasivom (ALCO) je odgovoran za upravljanje rizikom likvidnosti, te analizira likvidnosnu poziciju kao i provođenje strateških smjernica u odnosu na definisane planove.

3.4.3. OPERATIVNI RIZIK

Rizik gubitka koji proizilazi iz neadekvatnih ili neuspjelih internih procesa, ljudi i sistema ili iz eksternih događaja, uključujući pravni rizik i cyber rizik.

Pravni rizik je rizik koji nastaje zbog mogućnosti da neispunjene ugovorne obaveze banke, pokrenuti sudski postupci protiv banke, kao i donesene poslovne odluke banke za koje se ustanovi da su neprovođive, negativno utječu na poslovanje ili finansijski položaj banke.

Cyber rizik proizilazi iz neadekvatno uspostavljenih mjera zaštite informacionog sistema od napada putem internetske mreže ili drugih eksternih mreža (na primjer, tradicionalne telekom konekcije ili konekcije sa povjerljivim partnerima).

Strategija preuzimanja i upravljanja rizicima definiše ciljani profil rizika, a Program za upravljanje operativnim rizikom definiše osnovne elemente i aktivnosti u vezi sa upravljanjem rizikom.

Komisija za upravljanje operativnim rizikom je zadužena za definisanje, implementaciju, praćenje i ažuriranje procesa za upravljanje operativnim rizikom. Komisija je dužna da prati izloženost Banke rizicima koji proizlaze iz poslovnih procesa, sistema, strukture i kvalitete uposlenika, okruženja, kao i da predlaže mjere za upravljanje operativnim rizikom. U ovom smislu, Komisija daje ključnu podršku Upravi banke kod upravljanja rizicima u nadležnosti ovog Odbora.

Kontrola rizika se vrši od strane Odjela za kontrolu rizika, u skladu sa godišnjim planom ove kontrolne funkcije.

3.4.4. VALUTNI RIZIK

Rizik koji proizilazi iz promjene kursa valute, podkategorija je tržišnog rizika. Banka ostalim rizicima koji su podkategorija tržišnog rizika nije izložena.

Strategija preuzimanja i upravljanja rizicima i Program za upravljanje deviznim rizikom sa politikama i procedurama čine okvir za upravljanje ovim rizikom.

Odjel za likvidnost upravljanje aktivom i pasivom je odgovoran za:

- dnevno praćenje usklađenost devizne aktive i pasive banke, odnosno visinu otvorenih individualnih deviznih pozicija i ukupne devizne pozicije banke u odnosu na priznati kapital,
- operativno upravljanje deviznim aktivnostima se takođe obavlja od strane ovog organizacionog dijela,
- predlaganje rješenja i novih aktivnosti na unaprijeđenju upravljanja deviznim rizikom.

Odjel za kontrolu rizika odgovoran je za:

- razvoj i implementaciju metodologije i alata kontrole deviznog rizika,
- praćenje, analizu, limitiranje, mjerenje, eskalacije deviznog rizika,
- izradu scenario analiza, „stress“ testova.

Odbor za upravljanje aktivom i pasivom (ALCO) dužan je da:

- prati adekvatnost upravljanja deviznim rizikom,
- predlaže ograničenja i limite, ključne indikatore rizika, a na osnovu regulatornih zahtjeva, istorijskih podataka, trenutnog stanja i projekcija (simulacija), itd,
- prati usklađenost aktive i pasive, predlaže odgovarajuće mjere, a za eventualnu neusklađenost koja ima uticaj na deviznu poziciju analizira uzroke i posljedice.

3.4.5. KAMATNI RIZIK

Kamatni rizik je rizik od mogućeg nastanka negativnih efekata na finansijski rezultat i kapital banke po osnovu pozicija iz bankarske knjige uslijed promjene kamatnih stopa.

Interni akti kojima je definisano upravljanje ovim rizikom su Strategija preuzimanja i upravljanja rizicima i Politika upravljanja kamatnim rizikom.

Razvoj i implementacija metodologije i alata kontrole kamatnog rizika, te usklađivanje sa zahtjevima regulatora se vrši od strane Odjela za kontrolu rizika.

Odbor za upravljanje aktivom i pasivom (ALCO) dužan je da:

- prati adekvatnost upravljanja kamatnim rizikom,
- predlaže ograničenja i limite, ključne indikatore rizika, a na osnovu regulatornih zahtjeva, istorijskih podataka, trenutnog stanja i projekcija (simulacija), itd,
- prati usklađenost aktive i pasive, predlaže odgovarajuće mjere na osnovu izvještaja Odjela za kontrolu rizika, a za eventualnu neusklađenost koja ima uticaj na poziciju kamatnog rizika analizira uzroke i posljedice.

3.4.6. RIZIK PREKOMJERNE FINANSIJSKE POLUGE

Nivo iskorištenosti finansijske poluge rezultat je specifičnog poslovanja Banke koje podrazumijeva visoko učešće avista depozita, koji se na strani aktive drže u vidu novčanih sredstava.

Navedeno ne predstavlja značajniju prepreku poslovanju Banke, s obzirom da je moguće u kratkom periodu može izvršiti korekciju iznosa sredstava, ali može predstavljati ograničavajući faktor planiranom rastu kreditno-garancijskog potencijala Banke.

Strategija preuzimanja i upravljanja rizicima postavlja ciljani profil ovog rizika.

Za ostale značajne rizike krovni interni akt Banke je Strategija preuzimanja i upravljanja rizicima.

3.5. ORGANIZACIJA FUNKCIJE UPRAVLJANJA RIZICIMA

Upravljanje rizicima je uspostavljeno kroz rad Sektora za upravljanje i kontrolu rizika i Sektora za kreditne i operativne rizike.

Sektor za upravljanje i kontrolu rizika je u skladu sa Odlukom o kontrolnim funkcijama banke kontrolna funkcija upravljanja rizicima i organizovan je kroz rad Odjela za kontrolu rizika i Odjela za informacijsku sigurnost i sistem internih kontrola.

Odjel za kontrolu rizika je zadužen za:

- analizu rizika koja uključuje utvrđivanje i mjerenje, odnosno procjenjivanje, ovladavanje, praćenje i izvještavanje o rizicima kojima je Banka izložena ili bi mogla biti izložena u svom poslovanju,
- kontinuirano praćenje svih značajnijih rizika kojima je Banka izložena ili bi mogla biti izložena,
- provođenje testiranja otpornosti na stres,
- praćenje i implementacija zakonskih, podzakonskih akata i standarda primjenjivih u okviru segmenta upravljanja rizicima,
- učestvovanje u izradi i preispitivanju strategija i politika za upravljanje rizicima,
- davanje prijedloga i preporuka za efikasno upravljanje rizicima, te savjetovanje Uprave Banke i drugih odgovornih lica o načinu primjene relevantnih zakona, standarda i pravila, uključujući i informacije o aktuelnostima iz tih područja,
- analizu, praćenje i izvještavanje o adekvatnosti kapitala i adekvatnosti likvidnosti Banke, te provjera strategija i postupaka za internu procjenu,
- procjena efekata koje će na poslovanje Banke imati izmjena relevantnih propisa.

Odjel za informacijsku sigurnost i sistem internih kontrola obavlja sljedeće poslove:

- upravljanje konceptom informacijske sigurnosti i IT sigurnosti u skladu sa međunarodnim standardima i zahtjevima FBA,
- kontrola usklađenosti procesa i sistema u odnosu na standarde informacijske sigurnosti,
- koordiniranje po pitanjima koja se odnose na informacijsku sigurnost na način da se osigura odgovarajuća saradnja svih uposlenika (podizanje svijesti o sigurnosti),
- predlaganje pristupa za planiranje kontinuiteta poslovanja, konsultantska podrška organizacionim dijelovima banke kod implementacije najboljeg načina za dokumentovanje planova,
- konsultantska podrška organizacijskim dijelovima banke u implementaciji sistema interne kontrole.

Sektor za kreditne i operativne rizike čine Odjel za upravljanje kreditnim rizikom, Odjel za oporavak i naplatu problematičnih potraživanja i Tim za upravljanje operativnim rizikom.

Odjel za upravljanje kreditnim rizikom obavlja poslove:

- razvoj i upravljanje procesom procjene kreditnog rizika (razvoj procesa, alata i modela za procjenu i praćenje izloženosti kreditnim riziku, utvrđivanje parametara za procjenu pojedinačnih plasmana i prema tržišnim segmentima),
- procjena rizika plasmana (procjena kreditnog i povezanih rizika za nove i postojeće plasmane),
- praćenje plasmana (monitoring),
- upravljanje kreditnim rizikom portfolija (davanje prijedloga nivoa kreditnog rizika za plasmane, implementacija koncepta ranog upozorenja),
- upravljanje kolateralima (uspostava i vođenje sistema za upravljanje kolateralima, nadziranje procesa unosa podataka, priprema izvještaja).

Odjel za oporavak i naplatu problematičnih potraživanja:

- razvoj procesa naplate i oporavka problematičnih potraživanja,
- praćenje i oporavak plasmana (razvoj procesa naplate i oporavka),
- aktivnosti prinudne naplate,
- davanje prijedloga za oporavak klijenata statusa default, te izračuna očekivanih kreditnih gubitaka za klijente individualne procjene.

Tim za upravljanje operativnim rizikom:

- razvoj i primjena metoda i sistema za mjerenje, analizu, limitiranje i kontrolu operativnog rizika i usklađivanje sa zahtjevima FBA kao i usklađivanje na najboljom praksom kontrole upravljanja operativnim rizikom,
- razvoj i implementacija koncepta ključnih indikatora rizika za operativni rizik.

3.6. OBUHVATNOST I KARAKTERISTIKE SISTEMA IZVJEŠTAVANJA O RIZICIMA I NAČINA MJERENJA RIZIKA

Strategijom preuzimanja i upravljanja rizicima definiraju se odgovornosti unutar organizacije vezane za frekvenciju praćenja nivoa indikatora rizika, predlaganje mjera i izvještavanje. Analiza i praćenje rizika relevantnih za banku, u skladu sa Odlukom o upravljanju rizicima, čine obavezan dio sistema internog upravljanja u banci, te omogućavaju pravovremeno planiranje aktivnosti i mjera koje pružaju odgovarajuću zaštitu od posljedica materijalizacije tih rizika. Kontinuirano praćenje također omogućava da Uprava Banke i Nadzorni odbor imaju pravovremenu informaciju za poduzimanje adekvatnih mjera na mitigaciji rizika.

KREDITNI I KONCENTRACIJSKI RIZIK

Banka ima uspostavljen sistem za izvještavanje kojim se osiguravaju primjerene informacije o strukturi kreditnog portfelja (nivoi kreditnog rizika, vrste potraživanja, segmentacija, dani kašnjenja i drugi elementi potrebni za upravljanje kreditnim rizikom) uključujući identifikaciju svih koncentracija rizika.

Kontrolna funkcija upravljanja rizicima prati interne i eksterne limite postavljene za upravljanjem kreditnim rizikom. Uprava, Kreditni odbor i Nadzorni odbor redovno se izvještavaju o izloženosti Banke kreditnom riziku. Izvještaj obuhvata kvalitetu aktive i ključne pokazatelje rizika (iznos nekvalitetnih kredita, pokrivenost nekvalitetnih kredita ispravkama vrijednosti, stopa nekvalitetnih kredita, portfolio prihodujućih kredita, pokrivenost prihodujućih kredita ispravkama vrijednosti, nivoi ispravki vrijednosti, kretanje portfelja) te ostale podatke značajne za upravljanje i kontrolu kreditnog rizika.

Redovno se prate pokazatelji apetita za rizik (pokrivenost nekvalitetnih kredita ispravkama vrijednosti, stopa nekvalitetnih kredita, koncentracija 15 najvećih dužnika u odnosu na ukupan portfolio).

Regulatorni izvještaji se sačinjavaju u rokovima definisanim odlukama Agencije za bankarstvo FBiH.

Banka vrši obračun regulatornog kapitala za kreditni rizik prema standardizovanom pristupu, u skladu sa Odlukom o izračunavanju kapitalu banaka.

RIZIK LIKVIDNOSTI (RIZIK FINANSIRANJA LIKVIDNOSTI I RIZIK TRŽIŠNE LIKVIDNOSTI)

Izveštaji koje priprema kontrolna funkcija upravljanja rizicima za rizike likvidnosti uključuju slijedeće:

- *Izveštaj o poziciji likvidnosti* koji uključuje:
 - o simulacija ročne usklađenosti uz standardne pretpostavke,
 - o stres scenariji pozicije ročne usklađenosti prema pretpostavkama definisanim na ALCO komitetu,
 - o obrnuti scenario maksimalne promjene pozicija koji bio doveo do prekršenja zakonskih i internih limita ročne pozicije (isplata kredita koja bi dovela do pada pozicije do 30 dana ispod nivoa),
 - o obrnuti scenario maksimalne promjene pozicija koji bio doveo do prekršenja zakonskih i internih limita LCR (odliv likvidne imovine procjena nivoa koji bi doveo do pada pozicije na navedene nivoe),
 - o efekat primjene svih odredbi člana 33. Odluke o upravljanju rizikom likvidnosti na poziciju LCR – scenarij stresnih uslova,
 - o izračun NSFR pokazatelja,
 - o pregled ročne strukture ukupne imovine Banke.

Izveštaj se dostavlja Upravi Banke i ostalim članovima ALCO odbora na mjesečnoj osnovi. Navedeni pregledi su sastavni dio kvartalnih izveštaja kontrolne funkcije, koji se prezentuju i usvajaju na sjednicama Nadzornog odbora.

- *Izveštaj o rezultatima provedenog testiranja Plana za nepredviđene slučajeve poremećaja likvidnosti.*

Izveštaj se prezentuje na ALCO Odboru te dostavlja Upravi Banke na usvajanje. Prvi izveštaj dostavljen Upravi u skladu sa zahtjevima Odluke o upravljanju rizikom likvidnosti banke urađen je sa 30.11.2019. godine. Izveštaj je sastavni dio godišnjeg izveštaja kontrolne funkcije za potrebe izveštavanja Nadzornog odbora.

Izveštaji koje dostavlja Sektor za sredstva i likvidnosti su slijedeći:

- Izveštaj o likvidnosti – izveštaj se dostavlja ALCO odboru i Upravi Banke mjesečno,
- Zapisnik ALCO odbora – izveštaj se dostavlja ALCO odboru po održavanju sjednice ALCO odbora,
- Dnevni izveštaj o koncentraciji i pokazatelj omjer krediti/depoziti.

Redovno se prate pokazatelji apetita za rizik (ročna usklađenost finansijske aktive i pasive do 30 dana, ročna usklađenost finansijske aktive i pasive do 90 dana, koeficijent pokrića likvidnosti (LCR), koncentracija u izvorima sredstava (isključujući lica koja imaju kontrolno učešće u Banci), likvidna sredstva/ukupna aktiva, likvidna sredstva/kratkoročne finansijske obaveze, krediti/depoziti i uzeti krediti).

Regulatorni izveštaji se sačinjavaju u rokovima definisanim odlukama Agencije za bankarstvo FBiH.

KAMATNI RIZIK

U sklopu Izveštaja o poziciji likvidnosti, dostavlja se i izveštaj o kamatnom riziku, u skladu sa Odlukom o upravljanju kamatnim rizikom u bankarskoj knjizi.

Redovno se prati pokazatelj apetita za rizik (odnos promjene ekonomske vrijednosti bankarske knjige i regulatornog kapitala).

Regulatorni izveštaj se sačinjava u rokovima definisanim odlukama Agencije za bankarstvo FBiH.

OPERATIVNI RIZIK

Uprava (najmanje kvartalno) i Nadzorni odbor (kvartalno) redovno se izvještavaju o izloženosti Banke operativnim rizicima.

Izvještaj prema Upravi dostavlja Tim za upravljanje operativnim rizikom i obuhvata analizu gubitaka nastalih uslijed događaja operativnog rizika i ostale podatke značajne za upravljanje i kontrolu operativnog rizika.

Minimalno se na godišnjoj osnovi utvrđuje te redovno mjesečno prati pokazatelj apetita za rizik za operativni rizik (pokazatelj gubitaka OR u odnosu na reg.kapital Banke).

Banka vrši obračun regulatornog kapitala za operativni rizik prema jednostavnom pristupu, u skladu sa Odlukom o izračunavanju kapitalu banaka. Regulatorni izvještaji se sačinjavaju u rokovima definisanim odlukama Agencije za bankarstvo FBiH.

VALUTNI RIZIK

U sklopu Izvještaja o poziciji likvidnosti, dostavljaju se pregledi o valutnom riziku.

Redovno se prati pokazatelj apetita za rizik (neto devizna pozicija). Regulatorni izvještaj se sačinjava u rokovima definisanim odlukama Agencije za bankarstvo FBiH.

RIZIK FINANSIJSKE POLUGE

Izvještavanje prema Upravi Banke i ostalim relevantnim organizacionim dijelovima Banke se vrši dnevno. Kontrolna funkcija u sklopu izvještaja o radu kontrolne funkcije izvještava Nadzorni odbor o riziku. Minimalno se na godišnjoj osnovi utvrđuje te redovno prati pokazatelj apetita za rizik finansijske poluge.

ICAAP/ILAAP I PLAN OPORAVKA

U skladu sa regulatornim propisima Nadzorni odbor, na prijedlog Uprave, razmatra i usvaja Izvještaj o primjeni ICAAP-a i ILAAP-a i Plan oporavka, koji se dostavljaju FBA u skladu sa definisanim rokovima.

3.7. TEHNIKE UBLAŽAVANJA RIZIKA I NAČINI KOJE BANKA KORISTI ZA OSIGURAVANJE I PRAĆENJE EFIKASNOSTI U UBLAŽAVANJU RIZIKA

Osnovna pravila kojih se Banka pridržava kod sveobuhvatnog upravljanja rizicima su:

- proces interne procjene adekvatnosti kapitala i likvidnosti primjeren profilu rizika Banke,
- uspostavljanje i praćenje limita rizika,
- minimiziranje uticaja rizika na rezultate poslovanja,
- uspostavljanje administrativnih i računovodstvenih kontrola,
- adekvatno upravljanje operativnim rizikom.

KREDITNI I KONCENTRACIJSKI RIZIK

Upravljanje instrumentima kreditne zaštite predstavlja dio sistema upravljanja kreditnim rizikom.

U izračun kapitalnih zahtjeva za kreditni rizik, Banka uključuje instrumente kreditne zaštite koji ispunjavaju uslove definisane Odlukom o izračunavanju kapitala banke.

Dodatno, Zakon o bankama definira obavezu osiguranja pokrivenosti kolateralom dijela izloženosti koji prelazi 5% priznatog kapitala banke. Banka je prije odobravanja kreditne izloženosti dužna procijeniti kvalitet i utrživost kolaterala, raspoloživost i vrijednost, te pravnu valjanost kolaterala.

Banka primjenjuje standardizirani pristup za izračunavanje kapitalnih zahtjeva za kreditni rizik, pri čemu se izračun iznosa izloženosti ponderiranog rizikom može prilagoditi uzimajući u obzir instrumente kreditne zaštite, ako su ispunjeni uslovi za priznavanje materijalne i nematerijalne kreditne zaštite u skladu sa Odlukom.

Sistem upravljanje kolateralima obuhvaća:

- kontrolu pojedinačnih instrumenata kreditne zaštite u okviru procesa odobravanja kreditnih plasmana,
- kontinuirano vrednovanje i praćenje promjena vrijednosti instrumenata kreditne zaštite,
- analizu podataka i izvještavanje.

Pri izračunu efekata smanjenja kreditnog rizika, Banka koristi sljedeće vrste instrumenata kreditne zaštite:

- materijalnu kreditnu zaštitu,
- nematerijalnu kreditnu zaštitu.

U dijelu materijalne kreditne zaštite, Banka pri vrednovanju finansijskog kolaterala primjenjuje jednostavnu metodu finansijskog kolaterala.

Banka primjenjuje materijalnu kreditnu zaštitu u obliku:

- gotovinski polog položen kod banke kreditora ili druge instrumente koji se mogu smatrati gotovinom koje drži banka kreditor,
- vrijednosne papire Vlade FBiH.

Nematerijalnu kreditnu zaštitu predstavljaju garancije, jamstva i kontragarancije.

Sa stanovišta instrumenata osiguranja, rizik koncentracije obuhvata: identifikaciju, monitoring i kontrolu bilo koje koncentracije kolaterala u smislu davaoca kolaterala, vrsta ili industrijskih sektora, na nivou portfolija.

Banka analizira, u mjeri u kojoj je to moguće, svoje izloženosti prema izdavaocima kolaterala.

RIZIK LIKVIDNOSTI (RIZIK FINANSIRANJA LIKVIDNOSTI I RIZIK TRŽIŠNE LIKVIDNOSTI)

Ublažavanje rizika likvidnosti podrazumjeva uspostavljen sistem redovnog praćenja pokazatelja rizika, a uvažavajući planirane prilive i odlive.

Sistem uključuje redovan izračun pokazatelja apetita za rizik likvidnosti, automatizovan izračun regulatorno propisanih pokazatelja, te provođenje stres testiranja prema scenarijima koji su prilagođeni poslovnom modelu Banke.

KAMATNI RIZIK

Mjere ublažavanja kamatnog rizika uspostavljene su kroz sistem kontinuiranog, dnevnog monitoringa usklađenosti s propisanim ograničenjem odnosa promjene ekonomske vrijednosti bankarske knjige i regulatornog kapitala.

OPERATIVNI RIZIK

Tehnike kojima se mitigira operativni rizik podrazumjevaju slijedeće:

- unaprjeđenje sistema internih kontrola (proces, proizvodi, IT rješenja, procjena prilikom uvođenja novih i/ili značajnih izmjena postojećih proizvoda/usluga, redovno testiranje plana kontinuiteta poslovanja kako bi se održavao pouzdan sistem upravljanja operativnim rizikom u slučaju prekida rada ključnih poslovnih procesa Banke),

- obezbjeđenje podrške Tima za upravljanje operativnim rizikom vlasnicima procesa i sistema kod implementacije kontrola operativnog rizika (sastavni dio sistema interne kontrole) i iniciranje samoprocjene rizika za procese i sisteme kojim upravljaju,
- procjena i kontrola rizika eksternalizacije (u domenu kontrole rizika) za postojeće i potencijalne aranžmane,
- podizanje svijesti uposlenika o operativnom riziku i načinima komunikacije u slučaju realizacije operativnog rizika, te redovne edukacije i testiranja uposlenika o operativnom riziku.

VALUTNI RIZIK

Mjere ublažavanja tržišnih rizika (valutnog rizika) uspostavljene su kroz sistem kontinuiranog, dnevnog monitoringa usklađenosti s propisanim limitima. Kontrolna funkcija mjesečno provodi scenario analizu/strest test pozicije deviznog rizika.

RIZIK FINANSIJSKE POLUGE

Mjere ublažavanja rizika poluge uspostavljene su kroz sistem kontinuiranog, dnevnog monitoringa usklađenosti s propisanim ograničenjem stope poluge.

3.8. ADEKVATNOST USPOSTAVLJENOG SISTEMA UPRAVLJANJA RIZICIMA BANKE U ODNOSU NA NJEN RIZIČNI PROFIL I POSLOVNU POLITIKU I STRATEGIJU

U 2019. godini Banka je nadograđivala postojeći sistem upravljanja rizicima, politike, programe, procedure i limite. Kontinuirano se prate vrijednosti limita i ciljeva koje je Banka ocjenila kao ključne pokazatelje.

Za period 2018-2020 ključni strateški ciljevi u upravljanju rizicima su:

- kvalitetna i efikasna stručnost za upravljanje rizicima koja će primjenom adekvatnih alata obezbijediti optimizaciju rizika i upravljanje učinkom na bazi pokazatelja rizika,
- kontinuirano unaprjeđivati organizacionu strukturu Banke u cilju povećanja efektivnosti u upravljanju rizicima,
- u procesu planiranja staviti fokus na pokazatelje pristupa upravljanja rizicima.

Okvir za provođenje Strategije preuzimanja i upravljanja rizicima sadržan je u pokazateljima pristupa upravljanju rizicima i profilu rizika, upravljanju rizikom kroz upravljačke funkcije te mjerenjem, upravljanjem i izvještavanjem o rizicima od strane nezavisnih funkcija Banke.

Prilikom razmatranja bilo koje poslovne odluke, rizici su sastavni dio razmatranja i doprinose donošenju poslovne odluke. Cilj upravljanja rizicima je rano prepoznavanje materijalnih rizika u trenutnim i budućim poslovnim aktivnostima Banke kako bi se obezbijedilo efikasno upravljanje rizicima te osigurao odgovarajući ponderisani povrat.

Osnovna pravila kojih se Banka pridržava kod sveobuhvatnog upravljanja rizicima su:

- proces procjene adekvatnosti internog kapitala primjeren rizičnom profilu,
- uspostavljanje i praćenje limita rizika,
- minimiziranje uticaja rizika na rezultate poslovanja,
- uspostavljanje administrativnih i računovodstvenih kontrola,
- adekvatno upravljanje operativnim rizikom.

Interna revizija u skladu sa planom rada utvrđuje adekvatnost uspostavljenog sistema upravljanja rizicima u Banci, tehnika, alata i primjenjenih metodologija kontrola rizika.

Organizacioni dio Sektor za upravljanje i kontrolu rizika predstavlja kontrolnu funkciju upravljanja rizicima uspostavljenu od strane Nadzornog odbora. Banka redovno na kvartalnom nivou izvještava Agenciju za bankarstvo FBiH o izvršenim aktivnostima kontrolne funkcije (Izveštaj o radu kontrolne funkcije upravljanja rizicima).

3.9. OPIS POVEZANOSTI PROFILA RIZIKA BANKE SA NJENOM POSLOVNOM STRATEGIJOM, KAO I SAŽETI PRIKAZ KLJUČNIH POKAZATELJA POSLOVANJA BANKE U VEZI SA UPRAVLJANJEM RIZICIMA I NJIHOVIH VRIJEDNOSTI, NA OSNOVU KOJIH SE MOŽE OCIJENITI UPRAVLJANJE RIZICIMA BANKE

Usklađivanje Strategije preuzimanja i upravljanja rizicima i Poslovne strategije se radi na način da se usklađivanje odvija putem redovne saradnje i rasprave u okviru sastanaka i komunikacije članova radne grupe (koja je zadužena za procjenu značajnosti rizika, ICAAP, ILAAP), koju čine minimalno predstavnici organizacionih dijelova Odjela za kontrolu rizika, Odjela za planiranje, finansijski kontroling i MIS, Odjela za likvidnost, upravljanje aktivom i pasivom, a po potrebi i Odjela za upravljanje ljudskim resursima, Sekretar banke, uz podršku Člana uprave za rizike.

Predstavnici ostalih organizacionih dijelova uključuju se u rad grupe po potrebi u zavisnosti od predmeta rasprave na pojedinim sastancima.

Za revidiranje Strategije zadužen je Sektor za upravljanje i kontrolu rizika/Odjel za kontrolu rizika. Nadzorni odbor usvaja Strategiju, na prijedlog Uprave Banke. Revidiranje Matrice rizika vrši Odjel za kontrolu rizika, u saradnji sa pojedinačnim organizacionim dijelovima koji su kroz Izjavu o sklonosti banke ka preuzimanju rizika određeni kao odgovorni za praćenje i izvještavanje po pojedinačnim rizicima, uz kontrolu od strane Odjela za kontrolu rizika. Revidiranje matrice podrazumijeva preispitivanje ranije određenih kvantitativnih i kvalitativnih pokazatelja na osnovu kojih se mjeri pojedinačna značajnost rizika.

Nivoi sistema praćenja rizika se usaglašavaju kroz rad Radne grupe, te se u slučajevima izmjene istih revidiraju i svi povezani interni akti.

Nivoi rizika se redovno razmatraju i na odborima/komisijama Uprave Banke i po potrebi predlažu mjere potrebne za mitigiranje rizika, ovisno od ostvarenih nivoa rizika kao i eventualne izmjene istih.

U nastavku je dat prikaz ključnih pokazatelja poslovanja Banke u vezi za upravljanjem rizicima, u skladu sa Strategijom preuzimanja i upravljanja rizicima.

Vrste rizika	Indikator rizika	Ciljani nivo kretanja indikatora	Nivo ranih znakova upozorenja	Nivo poduzimanja korektivnih mjera oporavka	31.12.2019
Kreditni rizik	učešće nekvalitetnih kredita u ukupnim kreditima	<15%	15% - 20%	>20%	7,6%
	pokrivenost nekvalitetnih kredita ispravkama vrijednosti	>70%	60% - 70%	<60%	85,0%
Koncentracijski rizik	koncentracija 15 najvećih dužnika	<30%	30% - 45%	>45%	25,4%
Rizik likvidnosti	ročna usklađenost finansijske aktive i pasive do 30 dana	>87%	85,5% - 87%	<85,5%	88,0%
	ročna usklađenost finansijske aktive i pasive do 90 dana	>82%	81% - 82%	<81%	89,6%

	koeficijent pokriva likvidnosti (LCR)	>125%	110% - 125%	<110%	173,2%
	koncentracije u izvorima sredstava	<45%	45% - 60%	>60%	44,9%
Operativni rizik	pokazatelj gubitaka OR u odnosu na reg.kapital	<0,5%	0,5% - 1%	>1%	0,0%
Tržišni rizik	neto devizna pozicija	<15%	15% - 25%	>25%	18,5%
Kamatni rizik	odnos promjene ekonomske vrijednosti bankarske knjige i regulatornog kapitala	<12%	12% - 18%	>18%	12,2%
Rizik finansijske poluge	stopa finansijske poluge	>7%	6,5% - 7%	<6,5%	8,4%
Rizik profitabilnosti	profitabilnost imovine (ROA)	>0,5%	0,01% - 0,5%	<0,01%	0,1%
	profitabilnost kapitala (ROE)	>5%	0,01% - 5%	<0,01%	0,8%
Rizik kapitala	stopa adekvatnosti regulatornog kapitala	>16%	14,5% - 16%	<14,5%	33,7%
	stopa redovnog osnovnog kapitala	>12%	11% - 12%	<11%	25,3%

Tabela 1 - Prikaz ključnih pokazatelja poslovanja Banke u vezi za upravljanjem rizicima

3.10. INFORMISANJE ORGANA UPRAVLJANJA BANKE O RIZICIMA

Banka je uspostavila sistem redovnog praćenja i izvještavanja o izloženosti rizicima na način da na svim nivoima u Banci omogući pravovremene, tačne i dovoljno detaljne informacije koje su potrebne za donošenje poslovnih odluka i neophodne za održavanje usklađenosti Banke sa regulatorno postavljenim ograničenjima.

Izvještavanje podrazumijeva i sveobuhvatno izvještavanje o izloženosti rizicima, ali i izvještavanje o pojedinim specifičnim rizicima.

Uprava, Kreditni odbor, Nadzorni odbor, Odbor za reviziju redovno se izvještavaju o rizicima u Banci. Upravi banke se dostavljaju i dodatni izvještaji o rizicima u skladu sa zaključcima sa sjednica Uprave banke, kao i izvještaji koje kontrolna funkcija procijeni kao relevantne.

4. REGULATORNI KAPITAL

Banka utvrđuje visinu regulatornog kapitala u skladu sa Odlukom Agencije za bankarstvo FBiH o izračunavanju kapitala banke ("Sl.novine FBiH" broj 81/17; 50/19).

Regulatorni kapital čini zbir osnovnog i dopunskog kapitala, nakon regulatornih usklađivanja.

Osnovni kapital predstavlja zbir redovnog osnovnog kapitala i dodatnog osnovnog kapitala nakon regulatornog usklađivanja.

Osnovni kapital, koji je u potpunosti jednak redovnom osnovnom kapitalu budući da Banka ne raspolaže stavkama dodatnog osnovnog kapitala, sastoji se od dioničkog kapitala, akumulirane ostale sveobuhvatne dobiti i ostalih rezervi umanjene za nematerijalna ulaganja.

Akumulirana ostala sveobuhvatna dobit uključuje nerealizirane gubitke/dobitke s osnove vrijednosnog usklađivanja finansijske imovine koja je raspoređena u portfelj imovine koja se vrednuje po fer vrijednosti kroz ostalu svobuhvatnu dobit, kao i iznose koji su rezultat primjene modela umanjanja za te instrumente (kreditni rizik).

Ostale rezerve sastoje se od rezervi koje je Banka formirala na teret dobiti u skladu sa odlukama Skupštine.

Dopunski kapital uključuje subordinirani dug, kao i opšte ispravke vrijednosti za kreditni rizik u skladu sa standardiziranim pristupom umanjen za nedostajuće rezerve.

Struktura regulatornog kapitala		
		Iznos (u 000 KM)
1.	REGULATORNI KAPITAL	90.869
1.1.	OSNOVNI KAPITAL	68.152
1.1.1.	REDOVNI OSNOVNI KAPITAL	68.152
1.1.1.1.	Plaćeni instrumenti kapitala	44.098
1.1.1.2.	Akumulirana ostala sveobuhvatna dobit	6.129
1.1.1.3.	Ostale rezerve	18.419
1.1.1.4.	Ostala nematerijalna imovina	(494)
1.1.2.	DODATNI OSNOVNI KAPITAL	
1.2.	DOPUNSKI KAPITAL	22.717
1.2.1.	Plaćeni instrumenti kapitala i subordinisani dugovi	23.435
1.2.2.	Opšti ispravci vrijednosti za kreditni rizik u skladu sa standardiziranim pristupom	2.782
1.2.3.	Elementi ili odbici od dopunskog kapitala - ostalo	(3.500)

Tabela 2 - Struktura regulatornog kapitala

Obrazac glavnih karakteristika instrumenata kapitala			
		Instrumenti redovnog osnovnog kapitala	Dopunski kapital
1.	Emitent	Union banka dd Sarajevo	Federalno Ministarstvo finansija
1.1.	Jedinstvena oznaka	UNIBR	NP
	Tretman u skladu sa propisima		
2.	Priznat na pojedinačnoj / konsolidiranoj osnovi	pojedinačnoj	pojedinačnoj
3.	Vrsta instrumenta	Redovne dionice	Dopunski kapital
4.	Iznos koji se priznaje za potrebe izračunavanja regulatornog kapitala u hiljadama KM, sa stanjem na dan posljednjeg izvještavanja	44.098 KM	23.435 KM
5.	Nominalni iznos instrumenta	44.098.420,00 KM	25.000.000,00 KM
5.1.	Emisiona cijena	20,00 KM	NP
5.2.	Otkupna cijena	NP	NP
6.	Računovodstvena klasifikacija	Dionički kapital	Obaveza - amortizovana vrijednost
7.	Datum izdavanja instrumenta	05.07.2007. godine	30.03.2018. godine
		16.11.2018. godine	04.04.2019. godine

8.	Instrument sa datumom dospeljeća ili instrument bez datuma dospeljeća	bez dospeljeća	sa dospeljećem
8.1.	Inicijalni datum dospeljeća	bez dospeljeća	30.03.2038. godine 04.04.2039. godine
9.	Opcija kupovine od strane emitenta uz prethodno odobrenje nadležnog tijela	NE	NE
9.1.	Prvi datum aktiviranja opcije kupovine, uslovni datum aktiviranja opcije kupovine i otkupna vrijednost	NP	NP
9.2.	Naknadni datum aktiviranja opcije kupovine (ako je primjenjivo)	NP	NP
	Kuponi/dividende		
10.	Fiksna ili promjenjiva dividenda/kupon	promjenjivi	fiksna
11.	Kuponska stopa i povezani indeksi	NP	0,10%
12.	Postojanje mehanizma obaveznog otkazivanja dividende	NP	NP
13.1.	Puno diskreciono pravo, djelimično diskreciono pravo ili bez diskrecionog prava u vezi sa vremenom isplate dividendi/kupona	puno diskreciono pravo	bez diskrecionog prava
13.2.	Puno diskreciono pravo, djelimično diskreciono pravo ili bez diskrecionog prava u vezi sa iznosom dividendi/kupona	puno diskreciono pravo	bez diskrecionog prava
14.	Mogućnost povećanja prinosa ili drugih poticaja za otkup	NE	NE
15.	Nekumulativne ili kumulativne dividende/kuponi	nekumulativne	nekumulativne
16.	Konvertibilan ili nekonvertibilan instrument	nekonvertibilan	konvertibilan
17.	Ako je konvertibilan, uslovi pod kojima može doći do konverzije	NP	Odluka emitenta Odluka Skupštine Banke
18.	Ako je konvertibilan djelimično ili u cijelosti	NP	djelimično/cijelosti
19.	Ako je konvertibilan, stopa konverzije	NP	
20.	Ako je konvertibilna, obavezna ili dobrovoljna konverzija	NP	dobrovoljna
21.	Ako je konvertibilan, instrument u koji se konvertuje	NP	dionički kapital
22.	Ako je konvertibilan, emitent instrumenta u koji se konvertuje	NP	Union banka
23.	Mogućnost smanjenja vrijednosti	NP	NE
24.	Ako postoji mogućnost smanjenja vrijednosti, uslovi pod kojima može doći do smanjenja vrijednosti	NP	NP
25.	Ako postoji mogućnost smanjenja vrijednosti, djelimično ili u cijelosti	NP	NP
26.	Ako postoji mogućnost smanjenja vrijednosti, trajno ili privremeno	NP	NP
27.	Ako je smanjenje vrijednosti privremeno, uslovi ponovnog priznavanja	NP	NP
28.	Vrsta instrumenta koji će se u slučaju likvidacije ili stečaja isplatiti neposredno prije navedenog instrumenta	isplaćuje se nakon podmirjenja svih drugih obaveza prema povjericima	isplaćuje se nakon podmirjenja svih drugih obaveza prema nepodređenim povjericima
29.	Neusklađene karakteristike konvertovanih instrumenata	NP	NP
30.	Ako postoje, navesti neusklađene karakteristike	NP	NP

Tabela 3 - Opis osnovnih karakteristika finansijskih instrumenata uključenih u obračun regulatornog kapitala

U skladu sa Odlukom o izračuna kapitala nematerijalna imovina predstavlja odbitnu stavku od redovnog osnovnog kapitala.

Zadržana dobit i ostale rezerve priznaju se samo ako su bezuslovno, potpuno i neograničeno u svakom trenutku raspoložive za pokriće gubitaka. Banka u regulatorni kapital ne uključuje dobit tekuće godine.

Nedostajuće rezerve predstavljaju zbir pozitivnih razlika između RKG i ispravke vrijednosti po bilansnim i vanbilansnim stavkama. Prilikom izračuna regulatornog kapitala, iznos nedostajućih rezervi za kreditne gubitke po regulatornim zahtjevima i kriterijima klasifikacije predstavljaju odbitak, odnosno predmet su regulatornih usklađenja.

5. KAPITALNI ZAHTEJEVI

Visinu kapitalnih zahtjeva Banka izračunava u skladu sa Odlukom o izračunavanju kapitala

Banka je dužna da u svakom trenutku održava kapital na nivou koji je potreban za pokriće svih rizika kojima je izložena ili može biti izložena u svom poslovanju, a najmanje u visini zbira slijedećih kapitalnih zahtjeva za:

- kreditni rizik i rizik za izloženosti po osnovu slobodnih isporuka
- poslove iz knjige trgovanja
- tržišne rizike (valutni, rizik namirenja i robni)
- operativni rizik

Kapitalni zahtjev za kreditni rizik - Banka primjenjuje standardizovani pristup za izračunavanje kapitalnih zahtjeva za kreditni rizik. Izloženost čine knjigovodstvena vrijednost stavki aktive bilansa i vanbilansa Banke izloženih riziku, nakon umanjenja za rezerve za kreditne gubitke ili ispravke vrijednosti odnosno rezervisanja, u zavisnosti šta je veće po pojedinačnoj partiji.

Kapitalni zahtjev za tržišni rizik – Ukupni kapitalni zahtjev za tržišne rizike čini samo jedna komponenta i to kapitalni zahtjev za valutni rizik, koji se izračunava množenjem zbira ukupne neto otvorene valutne pozicije i njene neto otvorene pozicije u zlatu sa 12%. Banka isti izračunava ukoliko neto otvorena pozicija prelazi 2% njenog ukupnog regulatornog kapitala.

Kapitalni zahtjev za operativni rizik – kod izračuna ovog zahtjeva Banka koristi metodu jednostavnog pristupa – metodologija relevantnog pokazatelja. Prema jednostavnom pristupu kapitalni zahtjev jednak je 15% trogodišnjeg prosjeka relevantnog pokazatelja.

		Rizikom ponderisana imovina	Kapitalni zahtjevi
1.	IZNOSI IZLOŽENOSTI PONDERISANI RIZIKOM ZA KREDITNI RIZIK	222.582	26.710
	Kategorije izloženosti u skladu sa standardiziranim pristupom isključujući sekuritizacijske pozicije	222.582	26.710
	Centralne vlade i centralne banke	0	0
	Regionalne vlade i lokalne vlasti	3.609	433
	Subjekti javnog sektora	1.509	181
	Multilateralne razvojne banke	0	0
	Međunarodne organizacije	0	0

Institucije	6.909	829
Privredna društva	64.215	7.706
Stanovništvo	49.701	5.964
Osigurane nekretninama	71.049	8.526
Izloženosti sa statusom neizmirenja obveza	1.689	203
Visokorizične stavke	0	0
Pokrivene obveznice	0	0
Potraživanja prema institucijama i društvima s kratkoročnom kreditnom procjenom	0	0
Udjeli ili dionice u investicionim fondovima	0	0
Vlasnička ulaganja	842	101
Ostale izloženosti	23.059	2.767
2. UKUPAN IZNOS IZLOŽENOSTI RIZIKU ZA VALUTNI RIZIK	25.838	3.101
Valutna pozicija	25.838	3.101
3. UKUPAN IZNOS IZLOŽENOSTI RIZIKU ZA OPERATIVNI RIZIK	20.838	2.501
Jednostavni pristup operativnom riziku	20.838	2.501
UKUPNO	269.258	32.311

Tabela 4 - Kapitanil zahtjevi

Propisane minimalne stope kapitala koje Banka u svakom trenutku mora ispunjavati u skladu sa članom 34. Odluke o izračunavanju kapitala su:

- stopa redovnog osnovnog kapitala 6,75% ukupne izloženosti rizicima,
- stopa osnovnog kapitala 9,0% ukupne izloženosti rizicima,
- stopa ukupnog kapitala 12,0% ukupne izloženosti rizicima.

Prema članu 39. Odluke o izračunavanju kapitala Banka je također dužna osigurati zaštitni sloj za očuvanje u obliku redovnog osnovnog kapitala u iznosu 2,5% ukupnog iznosa izloženosti riziku.

Stope kapitala		Stopa
1.	Stopa redovnog osnovnog kapitala	25,31%
2.	Stopa osnovnog kapitala	25,31%
3.	Stopa regulatornog kapitala	33,75%

Tabela 5 - Stope kapitala

6. INFORMACIJE O KREDITNOM RIZIKU

6.1. IDENTIFIKOVANJE STATUSA NEIZMIRENJA OBAVEZA

Pojam izloženosti u statusu neizmirenja obaveza se odnosi na ukupnu sadašnju (na datum bilansa) izloženost klijenta uključujući i povezane vanbilansne izloženosti, koja zadovoljava kriterij objektivnog dokaza umanjenja vrijednosti.

Odlukom o izračunavanju kapitala definisano je da su izloženosti u statusu neizmirenja obaveza potraživanja po osnovu kojih dužnik kasni sa otplatom više od 90 dana u materijalno značajnom iznosu.

U skladu sa Odlukom o izračunavanju kapitala banke, smatra se da je nastupio status neizmirenja obaveza ako:

- klijent je u kašnjenju više od 90 dana u materijalno značajnom iznosu, ili
- dogodio se drugi događaj gubitka odnosno banka smatra da nije vjerovatno da će dužnik platiti sve svoje obaveze prema banci u potpunosti (bez realizacije kolaterala).

Pod materijalno značajnim iznosom podrazumijevaju se potraživanja od:

- fizičkog lica u iznosu većem od 20 KM i 1% ukupne izloženosti dužnika, te
- pravnih lica u iznosu većem od 500 KM i 2,5% ukupne izloženosti dužnika.

Svi finansijski instrumenti za koje se vrši umanjene vrijednosti raspoređuju se u nivo kreditnog rizika 1 ukoliko imaju nizak kreditni rizik ili nisu imali pogoršanje kreditnog rizika u odnosu na inicijalno priznavanje. Ukoliko se kreditni rizik značajno povećao, ali ne postoji objektivni dokaz umanjenja vrijednost imovina se raspoređuje u nivo kreditnog rizika 2.

Imovina koja zadovoljava kriterij objektivnog dokaza umanjenja vrijednosti raspoređena je u nivo kreditnog rizika 3. Način procjene podrazumjeva grupnu ili individualnu procjenu umanjenja vrijednosti. Individualno se procjenjuju sve izloženosti koje su individualno/pojedinačno značajne, a raspoređene su u nivo kreditnog rizika 3 (status default).

Za kategoriju finansijskih instrumenata koji nisu imali značajno povećanje kreditnog rizika od inicijalnog priznavanja ili imaju nizak kreditni rizik, očekivani kreditni gubici iskazuju se po osnovu rizika neizmirenja obaveza tokom slijedećih 12 mjeseci, odnosno imovina je kategorisana u nivo kreditnog rizika 1.

Za finansijske instrumente koji su imali značajno smanjenje kvalitete u odnosu na momenat inicijalnog priznavanja, ali i dalje ne postoji objektivni dokaz umanjenja vrijednosti i nije imovina kupljena ili stvorena umanjena za kreditne gubitke vrši se priznavanje očekivanih kreditnih gubitaka tokom vijeka trajanja, a takvi instrumenti su kategorisani u nivo kreditnog rizika 2. Procjena kreditnog rizika se vrši bez uzimanja u obzir postojanje kolaterala.

Nivo kreditnog rizika 3 odnosi se na kredite za koje postoji objektivni dokaz umanjenja vrijednosti (ekvivalentno default kategorizaciji) za koje se također priznaju očekivani kreditni gubici tokom vijeka trajanja. Sve pojedinačno značajne izloženosti za koje su identifikovani događaji koji vode do gubitka, odnosno koje su u statusu neizmirenja obaveze se procjenjuju na pojedinačnoj osnovi. Pojedinačna osnova podrazumijeva analizu očekivanih budućih novčanih tokova po posmatranom plasmanu te izračuna njihove sadašnje vrijednosti.

6.2. OPIS PRISTUPA I METODA KOJI SE KORISTE ZA ODREĐIVANJE ISPRAVKI VRIJEDNOSTI ZA KREDITNI RIZIK I REZERVISANJA PO GUBICIMA ZA VANBILANSNE STAVKE

Umanjenje vrijednosti ECL se obračunava primjenom risk parametara PD, CR i LGD na izloženost (EAD – exposure at default).

PD parametar se na nivou pojedine izloženosti može interpretirati kao vjerovatnoća da će pojedina transakcija odnosno klijent u datom vremenskom periodu ispuniti definiciju statusa neizmirenja obaveza ili drugim riječima, da će na pojedinačnom nivou biti identifikovan događaj gubitka. Zato se za transakcije/klijente koji se već nalaze u defaultu pretpostavlja da je PD jednak 1.

CR parametar, kao dio LGD parametra je stopa oporavka i daje informaciju o tome koji je dio transakcija/klijenata koji su bili u statusa neizmirenja obaveze, izašao iz tog statusa na prirodan način (bez naplate od kolaterala) tokom datog vremenskog perioda od t mjeseci, gdje se t naziva i vremenski horizont CR parametra. Tada izraz $1 - CR$ predstavlja dio izloženosti koja zadovoljava status neizmirenja obaveza, a koji neće biti naplaćen na prirodan način u datom vremenskom periodu.

LGD stopa obuhvata očekivani povrat iz slijedećeg:

- ✓ novčani tokovi od depozita,

- ✓ novčani tokovi od kolaterala/nekretnine (procjenjena ostvariva vrijednost), ograničeni do visine izloženosti uz pretpostavku realizacije kroz period definisan ATR parametrom, svedeni na sadašnju vrijednost oporavka
- ✓ novčani tokovi koji nisu vezani uz kolaterale, a rezultiraju izlaskom iz statusa neizmirenja obaveza (ovi tokovi su modelirani CR parametrom).

Grupne ispravke vrijednosti nivoa kreditnog rizika 1 se izračunavaju primjenom formule $PD * LGD * EAD$.

Za kredite raspoređene u nivo kreditnog rizika 2 kalkulišu se rezervisanja po principu očekivanog gubitka tokom cijelog života (lifetime PD) primjenom formule $\sum_1^t PD_t * LGD * EAD_t * D_t$.

Grupne ispravke vrijednosti nivoa kreditnog rizika 3 se izračunavaju primjenom formule $PD * LGD * EAD$, gdje je $PD=1$.

Za portfolio pravnih lica u defaultu izračun se radi samo na individualnoj osnovi, dok se za portfolio fizičkih lica primjenjuje individualna osnova samo za izloženosti koje prelaze iznos od 25 hilj KM.

Pojedinačna osnova za nivo 3 podrazumijeva analizu očekivanih budućih novčanih tokova po posmatranom plasmanu te izračuna njihove sadašnje vrijednosti primjenom formule

$$IA = EAD - \sum_t^N \frac{CF_t}{(1+EIR)^{t_i}} \quad .$$

Inputi za klasifikaciju i procjenu ispravki vrijednosti i rezervisanja se obezbjeđuju od strane Sektora za upravljanje rizicima i Sektora za poslovanje sa klijentima, na osnovu kojih se provode ispravke vrijednosti i rezervisanja na plasmane.

6.3. OPŠTE KVANTITATIVNE INFORMACIJE O KREDITNOM RIZIKU

Neto vrijednost izloženosti izračunata je kao vrijednost bilansnih i vanbilansnih stavki umanjena za rezerve za kreditne gubitke ili ispravke vrijednosti odnosno rezervisanja, u zavisnosti šta je veće po pojedinačnoj partiji.

Prosječna neto izloženost tokom razdoblja izračunata je kao prosjek četiri kvartala poslovne godine

Ukupna i prosječna neto vrijednost izloženosti			
Br.	Kategorija izloženosti	Neto vrijednost izloženosti na kraju perioda	Prosječne neto izloženosti tokom perioda
1.	Izloženosti prema centralnim vladama ili centralnim bankama	295.947	376.488
2.	Izloženosti prema regionalnim vladama ili lokalnim vlastima	196.415	140.970
3.	Izloženosti prema subjektima javnog sektora	1.553	1.661
4.	Izloženosti prema multilateralnim razvojnim bankama	0	0
5.	Izloženosti prema međunarodnim organizacijama	0	0
6.	Izloženosti prema institucijama	18.261	23.766
7.	Izloženosti prema privrednim društvima	104.279	96.027
8.	Izloženosti prema stanovništvu	86.851	73.830
9.	Izloženosti osigurane nekretninama	119.365	103.112
10.	Izloženosti u statusu neizmirenja obaveza	6.934	8.026
11.	Visokorizične izloženosti	0	0
12.	Izloženosti u obliku pokrivenih obveznica	0	0
13.	Izloženosti prema institucijama i privrednim društvima sa kratkoročnom kreditnom procjenom	0	0
14.	Izloženosti u obliku udjela ili dionica u investicijskim fondovima	0	0

15.	Izloženosti na osnovu vlasničkih ulaganja	842	862
16.	Ostale izloženosti	36.678	34.151
	UKUPNO	867.125	858.893

Tabela 6 - Ukupni i prosječni neto iznos izloženosti tokom razdoblja prema kategoriji izloženosti

Geografska podjela izloženosti po značajnim područjima prema kategorijama izloženostima

Preostali rok do dospijeca svih izloženosti (neto vrijednost izloženosti)					
Br.	Kategorija izloženosti	BiH	EU	OSTALE ZEMLJE	Ukupno
1.	Izloženosti prema centralnim vladama ili centralnim bankama	295.947	0	0	295.947
2.	Izloženosti prema regionalnim vladama ili lokalnim vlastima	196.415	0	0	196.415
3.	Izloženosti prema subjektima javnog sektora	1.553	0	0	1.553
4.	Izloženosti prema multilateralnim razvojnim bankama	0	0	0	0
5.	Izloženosti prema međunarodnim organizacijama	0	0	0	0
6.	Izloženosti prema institucijama	6.702	11.148	411	18.261
7.	Izloženosti prema privrednim društvima	104.279	0	0	104.279
8.	Izloženosti prema stanovništvu	86.851	0	0	86.851
9.	Izloženosti osigurane nekretninama	119.365	0	0	119.365
10.	Izloženosti u statusu neizmirenja obaveza	6.934	0	0	6.934
11.	Visokorizične izloženosti	0	0	0	0
12.	Izloženosti u obliku pokrivenih obveznica	0	0	0	0
13.	Izloženosti prema institucijama i privrednim društvima sa kratkoročnom kreditnom procjenom	0	0	0	0
14.	Izloženosti u obliku udjela ili dionica u investicijskim fondovima	0	0	0	0
15.	Izloženosti na osnovu vlasničkih ulaganja	451	0	391	842
16.	Ostale izloženosti	36.672	0	6	36.678
	UKUPNO	855.169	11.148	808	867.125

Tabela 7 - Geografska podjela izloženosti po značajnim područjima prema kategorijama izloženostima

Podjela izloženosti prema vrsti izloženosti

Izloženosti prema vrstama djelatnosti (neto vrijednost izloženosti)
(u 000 KM)

Br.	Kategorija izloženosti	01. Poljoprivreda (AGR)	02. Proizvodnja (IND)	03. Građevinarstvo (CON)	04. Trgovina (TRD)	05. Ugostiteljstvo (HTR)	06. Saobraćaj, skladištenje i komunikacije (TRC)	07. Finansijsko posredovanje (FIN)	08. Poslovanje nekretninama, iznajmlj. i pos. usluge (RER)	09. Javna uprava i odbrana, obavezno soc. osig. (GOV)	10. Ostalo	Ukupno
1.	Izloženosti prema centralnim vladama ili centralnim bankama	0	0	0	0	0	0	292.682	0	3.265	0	295.947
2.	Izloženosti prema regionalnim vladama ili lokalnim vlastima	0	0	0	0	0	0	300	0	196.112	3	196.415
3.	Izloženosti prema subjektima javnog sektora	0	0	0	0	0	0	14	0	2	1.537	1.553
	-od toga mala i srednja preduzeća	0	0	0	0	0	0	2	0	1	41	44
4.	Izloženosti prema multilateralnim razvojnim bankama	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
5.	Izloženosti prema međunarodnim organizacijama	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
6.	Izloženosti prema institucijama	0	0	0	0	0	0	18.261	0	0	0	18.261
7.	Izloženosti prema privrednim društvima	4	40.589	19.701	31.287	1.709	2.104	56	6.205	2.550	74	104.279
8.	Izloženosti prema stanovništvu	268	8.753	3.157	3.055	303	651	2	5.996	0	64.666	86.851
	-od toga mala i srednja preduzeća	268	8.753	3.156	3.055	302	651	2	5.996	0	199	22.382
9.	Izloženosti osigurane nekretninama	3.014	31.498	5.834	14.815	2.916	1.035	0	10.060	0	50.193	119.365
	-od toga mala i srednja preduzeća	345	12.994	2.291	7.280	1.092	575	0	3.197	0	431	28.205
10.	Izloženosti u statusu neizmirenja obaveza	3	1.519	171	5.148	0	36	0	0	0	57	6.934
	-od toga mala i srednja preduzeća	3	1.104	0	5.148	0	37	0	0	0	0	6.292
11.	Visokorizične izloženosti	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
12.	Izloženosti u obliku pokrivenih obveznica	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
13.	Izloženosti prema institucijama i privrednim društvima sa kratkoročnom kreditnom procjenom	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
14.	Izloženosti u obliku udjela ili dionica u investicijskim fondovima	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
15.	Izloženosti na osnovu vlasničkih ulaganja	0	0	0	0	0	0	842	0	0	0	842
16.	Ostale izloženosti	0	0	0	0	0	0	36.672	0	0	6	36.678
	-od toga mala i srednja preduzeća	0	0	0	0	0	0	6	0	0	1	7
	UKUPNO	3.289	82.359	28.863	54.305	4.928	3.826	348.829	22.261	201.929	116.536	867.125

Tabela 8 - Podjela izloženosti prema vrsti izloženosti

Izloženost prema preostalom roku dospeljeća

Preostali rok do dospeljeća svih izloženosti (neto vrijednost izloženosti)
(u 000 KM)

Br.	Kategorija izloženosti	<= 1 god	>1<= 5 god	>5 god	Nije navedeno dospijeće	Ukupno
1.	Izloženosti prema centralnim vladama ili centralnim bankama	295.947	0	0	0	295.947
2.	Izloženosti prema regionalnim vladama ili lokalnim vlastima	193.980	2.435	0	0	196.415
3.	Izloženosti prema subjektima javnog sektora	15	1.538	0	0	1.553
4.	Izloženosti prema multilateralnim razvojnim bankama	0	0	0	0	0
5.	Izloženosti prema međunarodnim organizacijama	0	0	0	0	0
6.	Izloženosti prema institucijama	18.261	0	0	0	18.261
7.	Izloženosti prema privrednim društvima	76.000	19.059	9.220	0	104.279
8.	Izloženosti prema stanovništvu	22.168	19.147	45.536	0	86.851
9.	Izloženosti osigurane nekretninama	17.841	38.789	62.735	0	119.365
10.	Izloženosti u statusu neizmirenja obaveza	978	637	5319	0	6.934
11.	Visokorizične izloženosti	0	0	0	0	0
12.	Izloženosti u obliku pokrivenih obveznica	0	0	0	0	0
13.	Izloženosti prema institucijama i privrednim društvima sa kratkoročnom kreditnom procjenom	0	0	0	0	0
14.	Izloženosti u obliku udjela ili dionica u investicijskim fondovima	0	0	0	0	0
15.	Izloženosti na osnovu vlasničkih ulaganja	842	0	0	0	842
16.	Ostale izloženosti	11	0	0	36.667	36.678

Tabela 9 - Dospjeće izloženosti prema preostalom roku dospijeća

Izloženost prema značajnoj privrednoj grani

Izloženosti prema značajnoj grani privrede (u 000 KM)							
Br.	Kategorija izloženosti	Izloženosti kod kojih su izvršene ispravke vrijednosti, odnosno umanjenje vrijednosti (izloženosti u statusu neizmirenja obaveza)	Ispravke vrijednosti za izloženosti u statusu neizmirenja obaveza	Iznos dospjelih nenaplaćenih potraživanja	Ispravke vrijednosti za dospjela nenaplaćena potraživanja	Izloženosti koje nisu u statusu neizmirenja obaveza	Ispravke vrijednosti za izloženosti koje nisu u statusu neizmirenja obaveza
1.	Poljoprivreda (AGR)	125	122	122	121	3.354	51
2.	Proizvodnja (IND)	5.573	3.432	8.476	3.303	82.543	1.513
3.	Građevinarstvo (CON)	1.568	1.397	1.574	1.397	29.271	442
4.	Trgovina (TRD)	9.175	3.519	3.347	2.965	50.160	946
5.	Ugostiteljstvo (HTR)	11	10	10	11	5.066	134
6.	Saobraćaj, skladištenje i komunikacije (TRC)	253	217	167	157	3.895	97

7.	Finansijsko posredovanje (FIN)	461	461	463	461	349.276	221
8.	Poslovanje nekretninama, iznajmlj. i pos. usluge (RER)	159	159	199	160	22.802	303
9.	Javna uprava i odbrana, obavezno soc. osig. (GOV)	22	22	22	22	202.188	245
10.	Ostalo	4.892	4.660	4.648	4.380	118.952	1.170
11.	Ukupno	22.239	13.999	19.028	12.977	867.507	5.122

Tabela 10 - Izloženost prema značajnoj privrednoj grani

6.4. INFORMACIJE O VANJSKIM INSTITUCIJAMA ZA PROCJENU KREDITNOG RIZIKA

Banka koristi procjene ECAI pri određivanju Ispravki vrijednosti za kategoriju izloženosti: sredstva plasirana kod korespondentnih banaka i izloženosti prema državama i državnim institucijama.

Sredstva Banke plasirana su kod banaka sa nešpekulativnim rejtingom i sa krajem godine sva sredstva su u obliku sredstava po viđenju. Prema Metodologiji Banke ispravke vrijednosti se izdvajaju za sve finansijske institucije.

Sa 31.12.2019. u ovu kategoriju ulaze slijedeće izloženosti:

- Izloženosti po sredstvima deponovanim na bankama: Zagrebačka banka (rejting S&P BBB-), Privredna banka Zagreb (BBB-), KT bank (A-), Zuercher bank (AAA), Sberbank BH (B), Raiffeisen bank Srbija (BB+),
- Izloženosti po dužničkim vrijednosnim papirima Federacije BIH (rejting B) i Kanton Sarajevo (B),
- Izloženosti po vlasničkim vrijednosnim papirima Sarajevo Osiguranje, Bosna Re i Swift (rejting države B)
- Sredstva deponovana na računima Centralne Banke po osnovu Obavezne rezerve banaka (B),
- Potraživanje od Vijeće Ministara (B).

Banka je u skladu sa dostupnim istraživanjima agencija Standard&Poor's o korelaciji rejtinga i PD stope (S&P Annual Global Corporate Default Study And Rating Transitions i S&P Annual Sovereign Default Study And Rating Transitions) odredila nivo PD ratinga po pojedinim izloženostima

6.5. KORIŠTENJE KREDITNE ZAŠTITE

U tabeli ispod je prikazana izloženost prije i poslije korištenja kreditne zaštite

Izloženosti prije i poslije korištenja kreditne zaštite (u 000 KM)					
Br.	Kategorija izloženosti	Vrijednost neto izloženosti prije korištenja kreditne zaštite		Vrijednost neto izloženosti poslije korištenja kreditne zaštite	
		Izloženosti koje nisu u statusu neizmiranje obaveza	Izloženosti u statusu neizmiranje obaveza	Izloženosti koje nisu u statusu neizmiranje obaveza	Izloženosti u statusu neizmiranje obaveza
1.	Izloženosti prema centralnim vladama ili centralnim bankama	295.947	0	295.947	0
2.	Izloženosti prema regionalnim vladama ili lokalnim vlastima	196.415	0	197.984	0
3.	Izloženosti prema subjektima javnog sektora	1.553	0	10.675	0

4.	Izloženosti prema multilateralnim razvojnim bankama	0	0	0	0
5.	Izloženosti prema međunarodnim organizacijama	0	0	0	0
6.	Izloženosti prema institucijama	18.261	0	18.261	0
7.	Izloženosti prema privrednim društvima	104.279	6.877	100.726	1.626
8.	Izloženosti prema stanovništvu	86.851	57	84.964	57
9.	Izloženosti osigurane nekretninama	119.365	0	119.365	0
10.	Izloženosti u statusu neizmirenja obaveza	0	0	0	0
11.	Visokorizične izloženosti	0	0	0	0
12.	Izloženosti u obliku pokrivenih obveznica	0	0	0	0
13.	Izloženosti prema institucijama i privrednim društvima sa kratkoročnom kreditnom procjenom	0	0	0	0
14.	Izloženosti u obliku udjela ili dionica u investicijskim fondovima	0	0	0	0
15.	Izloženosti na osnovu vlasničkih ulaganja	842	0	842	0
16.	Ostale izloženosti	36.678	0	36.678	0

Tabela 11 - Izloženost prije i poslije korištenja kreditne zaštite

Promjene u rezervisanjima za vanbilansne stavke	Početno stanje rezervisanja	Povećanja rezervisanja tokom izvještajnog perioda	Smanjenja/ukinuta rezervisanja tokom izvještajnog perioda	Završno stanje
Plative garancije	44	22	-40	27
Činidbene garancije	78	38	-39	77
Nepokriveni akreditivi	0	0	0	0
Neopozivo odobreni a neiskoristeni krediti	539	299	-521	317
Ukupno	661	359	-600	421

Tabela 12 - Promjena ispravki vrijednosti za kreditne rizike i rezervisanja po gubitcima za vanbilansne stavke

Promjene u ispravkama vrijednosti i rezervisanjima	Početno stanje ispravaka vrijednosti i rezervisanja	Povećanja ispravki vrijednosti i rezervisanja tokom izvještajnog perioda	Smanjenja ispravki vrijednosti/ ukinuta rezervisanja tokom izvještajnog perioda	Otpisi na teret ispravaka vrijednosti tokom izvještajnog perioda	Prihodi od naplate plasmana	Završno stanje
	14.238	1.428	-164	-89	-1.415	13.998

Tabela 13 - Specifične ispravke vrijednosti za kreditni rizik i naplata potraživanja u statusu neizmirenja obaveza, koji su evidentirani kroz bilans uspjeha

7. PROTUCIKLIČNI ZAŠTITINI SLOJ KAPITALA

Stopa protucikličnog zaštitnog sloja kapitala za Banku iznosi 0,00%. Shodno tome Banka trenutno ne izdvaja kapital temeljem zahtjeva za protuciklični sloj.

8. FINANSIJSKA POLUGA

Stopa finansijske poluge izračunava se tako da se osnovni kapital Banke podijeli s mjerom ukupne izloženosti prema članu 37. Odluke o izračunavanju kapitala, te se izražava u postotku. Banka izračunava finansijsku polu na referentni datum izvještavanja i ista ne može biti manja od 6,0%.

Finansijska poluga (u 000 KM)		Iznos
1.	Stavke vanbilansa sa faktorom konverzije (CCF) 10% u skladu sa čl.37.stav (8) tačka a) Odluke o izračunavanju kapitala	4.298
2.	Stavke vanbilansa sa faktorom konverzije (CCF) 20% u skladu sa čl.37.stav (8) tačka b) Odluke o izračunavanju kapitala	4.568
3.	Stavke vanbilansa sa faktorom konverzije (CCF) 50% u skladu sa čl.37.stav (8) tačka c) Odluke o izračunavanju kapitala	2.016
4.	Stavke vanbilansa sa faktorom konverzije (CCF) 100% u skladu sa čl.37.stav (8) tačka d) Odluke o izračunavanju kapitala	
5.	Ostala imovina	801.261
6.	(-) Iznos odbitnih stavki aktive - osnovni kapital - u skladu sa članom 37. stav (3) Odluke o izračunavanju kapitala	(494)
7.	Izloženost stope finansijske poluge - u skladu sa članom 37. stav (4) Odluke o izračunavanju kapitala	811.649
Kapital		
8.	Osnovni kapital - u skladu sa članom 37. stav (2) Odluke o izračunavanju kapitala	68.152
Stopa finansijske poluge		
9.	Stopa finansijske poluge - u skladu sa članom 37. stav (2) Odluke o izračunavanju kapitala	8,40%

Tabela 14 - Stopa finansijske poluge

9. LIKVIDNOSNI ZAHTJEVI

Likvidnost Banke predstavlja sposobnost obezbjeđivanja dovoljnih novčanih sredstava za finansiranje dospjelih obaveza. Rizik likvidnosti predstavlja rizik nastanka gubitka u slučajevima kada finansijska institucija nije sposobna da izmiri sve dospjele obaveze, odnosno kada je finansijska institucija zbog nemogućnosti obezbjeđivanja dovoljnih sredstava za namirenje obaveze za njihovo dospjeće, prisiljena obezbjeđivati potrebna sredstva sa značajno većim troškovima od uobičajenih. Banka mora stalno obezbjeđivati odgovarajući nivo likvidnosti za potrebe ispunjavanja svojih kratkoročnih obaveza, kao i u slučaju nepredviđenih udara na likvidnosti.

9.1. STRATEGIJE I POLITIKE

Banka je uspostavila i provodi Strategy upravljanja rizikom likvidnosti, kroz provođenje interne procjene adekvatnosti likvidnosti, a koja je usklađena sa Strategijom poslovanja Banke i Strategijom preuzimanja upravljanja rizicima u Banci. Strategija preuzimanja upravljanja rizicima u Banci pruža stratešku orijentaciju upravljanja rizicima za sve vrste rizika kojima je Banka izložena ili bi mogla biti izložena u poslovanju te koje je Banka ocijenila kao materijalno značajne rizike.

Interni proces procjene adekvatnosti likvidnosti obuhvata:

- okvir za upravljanje rizikom likvidnosti i rizikom izvora finansiranja
- utvrđivanje zaštitnih slojeva likvidnosti - unutardnevno upravljanje likvidnosti
- provođenje stres testova u okviru likvidnosti
- plan za vanredne situacije iz oblasti likvidnosti
- plan oporavka likvidnosti koji je sastavni dio sveobuhvatnog plana oporavka.

Strategija upravljanja rizikom likvidnosti Banke definiše pristup upravljanju rizikom likvidnosti koji osigurava Banci da očuva svoju finansijsku snagu i sposobnost da u svakom trenutku obezbijedi adekvatan stepen likvidnosti čak i u situacijama koje mogu nastati iznenada i neočekivano, za izmirenje svojih dospjelih obaveza.

Politikama i procedurama za upravljanje rizikom likvidnosti Banke utvrđuju se minimalni kvalitativni zahtjevi, koje je Banka dužna da osigura i održava u procesu upravljanja rizikom likvidnosti, kao i minimalni kvantitativni zahtjevi u pogledu koeficijenata pokrića likvidnosti, osiguranja stabilnih izvora finansiranja i korištenja dodatnih mehanizama za praćenje i procjenu rizika likvidnosti.

9.2. ULOGE I ODGOVORNOSTI

Za upravljanjem rizikom likvidnosti u Banci primarno su odgovorni sljedeći organi:

- Nadzorni odbor
- Uprava banke
- Sektor za upravljanje i kontrolu rizika
- Sektor za sredstva i likvidnost.

9.3. PLAN LIKVIDNOSTI

Prioritetan cilj kome Banka teži u svom poslovanju je održavanje potrebne likvidnosti, čijom realizacijom se stvaraju preduslovi za izvršavanje preuzetih obaveza prema vlasnicima, deponentima i ostalim subjektima koji posluju sa Bankom. Likvidnost Banke je osnovna pretpostavka za njenu održivost i uspjeh na finansijskom tržištu. Upravljanje rizikom likvidnosti čine harmonizirane aktivnosti koje obezbjeđuju usklađenost strukture aktive i pasive bilansa i vanbilansa Banke, odnosno novčanih tokova (priliva i odliva) i koncentracija. Potencijalne buduće likvidnosne potrebe će biti zasnovane na kontinuiranom planiranju.

Model poslovanja Banke podrazumijeva oprezan pristup razvoju poslovanja u različitim tržišnim segmentima uz profiliranje u ulozi „servisne banke“ za institucije, javni sektor i nivoe državne vlasti, Banke koja daje podršku optimizaciji modela finansiranja javnog sektora. Banka nastoji da različitim oblicima finansiranja po namjeni, roku otplate, načinu i dinamici vraćanja, odgovori kreditnim zahtjevima svojih klijenata.

9.4. PLAN IZVORA FINANSIRANJA

Banka je dužna procijeniti očekivane promjene u izvorima finansiranja koje redovno prati kroz različite analize koje mogu uticati na rizik izvora finansiranja. U procjeni eventualnog rizika izvora finansiranja tržišna praksa nalaže identifikovanje, ispitivanje, pravilno upravljanje izvorima, te dokumentovanje promjena uslova, ali i samih potreba izvora finansiranja u svrhu efikasnog upravljanja izvorima. Banka svoje izvore planira na osnovu rasta aktive, posebno kredita, te ih svakodnevno analizira kroz praćenje ispunjenja budžeta, te drugih vrsta izvještaja. Ukoliko dođe do većih odstupanja od planiranog volumena kredita, vrši se revidiranje planova izvora finansiranja, kako bi se dodatno obezbjedile vrste i način prikupljanja izvora finansiranja, vodeći pri tome računa o aspektu troškova, odnosno profitabilnosti, što podrazumijeva izbjegavanje preuzimanja nepotrebnih troškova likvidnosti.

9.5. PLAN ZA LIKVIDNOST ZA NEPREDVIĐENE SLUČAJEVE

Poremećaji likvidnosti Banke mogu proizaći iz eksternih i internih slučajeva koji bi mogli ugroziti likvidnost Banke.

Kriza likvidnosti predstavlja situaciju u kojoj Banka otežano ispunjava svoje obaveze plaćanja na datume njihovog dospelja. Planom likvidnosti za nepredviđene slučajeve poremećaja likvidnosti se propisuju aktivnosti koje Banka poduzima u periodu krize likvidnosti. Svrha donošenja i provođenja plana aktivnosti za identifikovanje, mjerenje i upravljanje mogućim i ozbiljnim likvidnosnim problemima, je zaštita depozitara, kreditora i dioničara Banke, odnosno očuvanje kontinuiteta poslovanja Banke. Plan za likvidnost za nepredviđene slučajeve poremećaja likvidnosti definiše: - indikatore ranog upozorenja (kao naznake nastupanja krize), - dužnosti i odgovornosti pojedinih osoba u slučajevima nedostatka likvidnosti (zaduženih npr. za odnose sa klijentima, javnošću, ključnim tržišnim učesnicima, dioničarima, Agencijom za bankarstvo FBiH procedure za pravovremeno i relevantno informisanje Nadzornog odbora, Uprave i višeg rukovodstva Banke za potrebe odlučivanja o postupanju u slučajevima poremećaja likvidnosti;

- procedure i postupke za pribavljanje nedostajućih tekućih sredstava i vremenski okvir u kojem se trebaju poduzeti pojedine aktivnosti (npr. prodaja imovine, uspostavljanje novih linija finansiranja i dr.) u normalnim i stresnim okolnostima;
- identifikaciju, veličinu i pouzdanost svih izvora finansiranja sa naznačenim redoslijedom korištenja u različitim stresnim okolnostima;
- okolnosti koje dovode do primjene mjera iz ovog plana i provođenja istih, te podatke o zaposlenicima Banke odgovornim za provođenje mjera iz ovog plana.
- proces testiranja najmanje jedan put godišnje;
- u slučaju poremećaja likvidnosti, Uprava Banke je u navedenim okolnostima jednom mjesečno dužna informisati Nadzorni Odbor o svim poduzetim mjerama;
- definisanje rizika

9.6. INDIKATORI RANOG UPOZORENJA NA KRIZNU SITUACIJU

Banka je kao indikatore ranog upozorenja na kriznu situaciju definisala sljedeće indikatore:

- LCR – pad vrijednosti pokazatelja ispod 125%;
- Likvidna sredstva / ukupna aktiva – pad pokazatelja ispod 20%
- Likvidna sredstva / kratkoročne finans.obaveze – pad vrijednost pokazatelja ispod 30%,
- Krediti / depoziti i uzeti krediti - rast vrijednost pokazatelja iznad 70%

Isti služe za praćenje izloženosti riziku likvidnosti kako bi Banka na vrijeme prepoznala kriznu situaciju i preduzela odgovarajuće mjere za njihovo prevazilaženje.

9.7. KOEFICIJENT POKRIĆA LIKVIDNOSTI (ENGL. LIQUIDITY COVERAGE RATIO- LCR)

Koeficijent pokrića likvidnosti je omjer koji predstavlja mogućnost Banke da pokrije sve odlive tokom perioda do 30 kalendarskih dana.

Pokazatelj je iskazan kao omjer između likvidnih sredstava i očekivanih neto gotovinskih odliva, uz pretpostavku da omjer iznad 100% osigurava da su likvidna sredstva dovoljna za pokriće neto gotovinskih odljeva procijenjenih u narednih 30 dana.

Rb.	Opis	(u 000 KM)
		Iznos
1.	Zaštitni sloj likvidnosti	418.161

2.	Neto likvidnosni odlivi	241.460
3.	Koeficijent likvidnosne pokrivenosti (%)	173,18%

Tabela 15 - LCR

10. IZLOŽENOST PO OSNOVU VLASNIČKIH ULAGANJA

Banka u svom portfoliju na dan 31.12.2019.g. ima dionice (vlasnička ulaganja) slijedećih emitenata:

1. Sarajevo osiguranje dd Sarajevo - Banka je 31.12.1990. godine učestvovala u primarnoj aukciji te je izvršila nabavku 2.226 dionica;
2. Bosna reosiguranje dd Sarajevo – Banka je 21.11.1990. godine učestvovala na primarnoj aukciji te je izvršila nabavku 1095 dionica;
3. Jugoslovenska banka za međunarodnu ekonomsku saradnju Beograd–JUBMES ad Beograd- Banka je 19.10.1989. godine izvršila uplatu osnivačkog uloga za kupovinu dionica ovog emitenta te trenutno posjeduje 3.182 dionice.

Vezano za podjelu izloženosti prema namjeri ulaganja Banka navedene vlasničke uloge drži kao rezervu likvidnosti.

Tabela ispod prikazuje strukturu i vrijednosti vlasničkih ulaganja u bankarskoj knjizi na datum 31. decembar 2019. godine:

Struktura i vrijednosti vlasničkih ulaganja u bankarskoj knjizi				
Učešća i ulazi u kapitalu	Način vrijednovanja	Knjigovodstvena vrijednost	Ispravka vrijednosti	Tržišna vrijednost
KM '000				
Sarajevo osiguranje d.d. Sarajevo	vrednovanje po fer vrijednosti (tržišna cijena)	22	-10	32
Bosna reosiguranje d.d. Sarajevo	vrednovanje po fer vrijednosti (tržišna cijena)	372	-55	427
JUBMES a.d. Beograd	vrednovanje po fer vrijednosti (tržišna cijena)	2.441	2.069	372
Ukupno		2835	1840	831

Tabela 16 - Struktura i vrijednost vlasničkih ulaganja u bankarskoj knjizi

Nerealizovani gubici po osnovu vlasničkih ulaganja u obračunu kapitala su obuhvaćeni kao odbitna stavka osnovnog kapitala u okviru pozicije „regulatorna usklađivanja vrednosti“. Latentni revalorizacioni dobitak po osnovu vlasničkih ulaganja u obračunu kapitala je obuhvaćen u okviru osnovnog kapitala kao dio revalorizacionih rezervi Banke.

Dionice se vrednuju određivanjem fer vrijednosti i priznaju kroz ostalu sveobuhvatnu dobit. Dobit i gubitak koji nastaju zbog promjena u fer vrijednosti se priznaju direktno kao kapital, tj. revalorizacione rezerve sa izuzetkom gubitaka po umanjenju vrijednosti, kamata obračunatih po metodu efektivne kamatne stope i dobiti i gubitaka po osnovu kursnih razlika na monetarnim sredstvima, koji se priznaju kao direktna dobit ili gubitak. U slučaju otpisa sredstva ili kad je sredstvo pretrpjelo umanjenje vrijednosti, kumulativna dobit ili gubitak koja je prethodno bila priznata kao revalorizaciona rezerva se uključuje u izvještaj o bilansu uspjeha i ostaloj sveobuhvatnoj dobiti perioda.

Dividende po vlasničkim instrumentima klasifikovanim kao “fer vrijednosti kroz ostalu sveobuhvatnu dobit” se priznaju kao dobit ili gubitak kada Banka uspostavi pravo da primi dividendu.

Sa izuzetkom vlasničkih instrumenta vrednovanih po fer vrijednosti kroz ostalu sveobuhvatnu dobit, ako se u sljedećem periodu iznos gubitka od umanjenja smanji i smanjenje se objektivno može povezati sa događajem koji je nastao nakon priznavanja umanjenja vrijednosti, prethodno priznati gubitak od umanjenja vrijednosti se ispravlja kroz izvještaj o bilansu uspjeha i ostaloj sveobuhvatnoj dobiti u mjeri koja neće rezultirati knjigovodstvenim iznosom većim nego što bi bio amortizirani trošak da nije došlo do priznavanja umanjenja vrijednosti na datum kada je umanjenje vrijednosti priznato.

Banka prestaje priznavati finansijsku imovinu samo kada ugovorna prava na novčane tokove od finansijske imovine isteknu; ili ako prenese finansijsku imovinu, pa samim tim i sve rizike i nagrade od vlasništva sredstva na drugi subjekt. Ako Banka ne prenese i zadrži suštinski sve rizike i povrate od vlasništva, i zadrži kontrolu nad finansijskom imovinom, Banka nastavlja da priznaje finansijsku imovinu.

U skladu sa regulativom, prati se visina ulaganja Banke i visina regulatornog kapitala i obezbeđuje da Banka ne može, direktno ili indirektno, imati vlasnički udio u jednom pravnom licu koji prelazi 15% njenog regulatornog kapitala. Vlasnički udio banke u nefinansijskom licu ne može preći 10% njenog regulatornog kapitala, niti vlasnički udio može preći 49% vlasništva nefinansijskog pravnog lica. Ukupno učešće banke u licima koja nisu lica u finansijskom sektoru ne može biti veće od 25% priznatog kapitala banke, a ukupno učešće banke u licima u finansijskom sektoru ne može preći 50% njenog priznatog kapitala.

Izloženost riziku ulaganja Banke u druga pravna lica, prati se na način da je organizacioni dio Banke nadležan za ulaganje u pravna lica upoznat sa trenutnim stanjem izloženosti i visinom kapitala radi blagovremenog postupanja u skladu sa propisanim limitima.

U 2019. godini, Banka je vodila računa o usklađenosti pokazatelja rizika ulaganja i sprovođenjem odgovarajućih aktivnosti obezbedila usklađenost ulaganja sa pokazateljima propisanim od strane Agencije za Bankarstvo FBiH.

U toku 2019 Banka nije vršila prodaju po osnovu vlasničkih ulaganja te iz navedenih razloga nije bilo realizovani dobitak/gubitak koji proističu iz prodaje ili zatvaranja pozicija po osnovu vlasničkih ulaganja.

11. KAMATNI RIZIK U BANKARSKOJ KNJIZI

Banka izračunava i izvještava o kamatnom riziku odvojeno za sve značajne valute (izloženost u valuti preko 5% bilansa stanja), odnosno za BAM i EUR. Banka mjerenje kamatnog rizika vrši na mjesečnom nivou kroz „Izvještaj o kamatnom riziku i uticaju na ekonomsku vrijednost knjige banke i zaradu“ koji se priprema za potrebe sastanaka ALCO Odbora, te se isti kvartalno dostavlja Agenciji za bankarstvo u skladu sa odgovarajućom regulativom.

Kamatni rizik (eng. Interest Rate Risk – IRR) je rizik promjene tržišne vrijednosti pozicija bilansa stanja uslijed pomjeranja i promjene oblika krive prinosa. Izvori kamatnog rizika vezani su za promjenu krive prinosa što može da ima negativan efekat na neto prihode od kamate kao i na iznos kamatno-osjetljivih prihoda i troškova, uslijed smanjenja kamatnih marži, koje predstavljaju realan trend u trenutnom okruženju niskih kamatnih stopa. Osim navedenog rizik je vezan i za efekat promjene kamatnih stopa na tržišnu vrijednost sredstava, obaveza i vanbilansnih stavki, obzirom da buduća plaćanja (i stoga sadašnja vrednost) variraju direktno u proporciji sa promjenama kamatnih stopa. Poslijedično, efektivan proces upravljanja kamatnim rizikom kojim se uticaj promene kamatnih stopa na bilans stanja Banke održava u okviru odgovarajućih limita je od ključne važnosti za sigurnost i održivu kreditnu sposobnost Banke.

Stoga, Odbor za upravljanje aktivom i pasivom (ALCO) upravlja ročnom usklađenošću aktive i pasive, odobrava strategiju investiranja i strategiju pozicioniranja kamatnih stopa, uzimajući u obzir i definisanu sklonost Banke ka rizicima, interno postavljene i regulatorne limite, strategiju Banke za upravljanje likvidnošću (finansiranja), ali i analizu razvoja makroekonomskog okruženja i eventualnih promena u poslovnom modelu Banke.

U cilju ublažavanja izloženosti kamatnom riziku u bankarskoj knjizi, Banka primenjuje sledeće:

- Promjena ročne strukture depozita i kredita u cilju zaštite od ove vrste rizika;
- Ostale odluke radi umanjenja kamatnog rizika, u skladu sa preporukama Odbora za upravljanje aktivom i pasivom (ALCO).

Izloženost riziku kamatne stope Banka procenjuje simuliranjem kamatnih šokova od 200 baznih poena prema procenjenom modifikovanom trajanju za svaku vremensku zonu u skladu sa Odlukom o upravljanju kamatnim rizikom u bankarskoj knjizi.

Dodatno Banka radi i stres scenario koji predstavlja propisani kamatni šok od 2%, na stvarna modifikovana trajanja po vremenskim zonama. Modifikovano trajanje za svaku vremensku zonu izračunato je bazi stvarnih dospeljeća kamatonosnih pozicija Banke.

Dodatni stres scenario radi se i na način da se za kredite i depozite analiziraju promjene nivoa kamatnih stopa za period od 4 godine, na mjesečnom nivou. Najveća promjena kamatne stope se uzima i primenjuje u scenariju uticaja po pojedinačnim kategorijama za koje je iskazan reprezentativan uzorak. Za pozicije kredita i depozita primjenjeni su ostvareni kamatni šokovi i modifikovano trajanje za svaku vremensku zonu prema bilansnim stavkama Banke.

12. INFORMACIJE KOJE SE ODOSE NA ICAAP I ILAAP

Postupak ICAAP-a i ILAAP-a predstavljen je kroz slijedeće faze.

Faza	ICAAP	ILAAP
Procjena materijalnosti rizika	Kapitalno relevantni	Likvidnosno relevantni
Izračun minimalnih regulatornih zahtjeva	Izračun regulatorne adekvatnosti kapitala za rizike iz Stuba 1	Izračun regulatorne adekvatnosti likvidnosti - LCR
Utvrđivanje ukupnih internih zahtjeva	Utvrđivanje ukupnih internih kapitalnih zahtjeva	Utvrđivanje ukupnih internih likvidnosnih zahtjeva
Stres testiranje	Stres testiranje kapitalno relevantnih rizika	Stres testiranje likvidnosno relevantnih rizika
Uključivanje rezultata u ICAAP/ILAAP	Izračun internih kapitalnih zahtjeva na osnovu rezultata primjenom stres scenarija	Izračun internih likvidnosnih zahtjeva na osnovu rezultata primjenom stres scenarija
Praćenje i izvještavanje	Minimalan kvartalni izračun stopa kapitala uzimajući u obzir interne kapitalne zahtjeve	Minimalan kvartalni stres test likvidnosti prema procjeni internih likvidnosnih zahtjeva

Tabela 17 - Faze ICAAP-a i ILAAP-a

Za sve rizike definisane Strategijom preuzimanja i upravljanja rizicima kao značajne za poslovanje Banke definisana je ICAAP/ILAAP relevantnost.

Rb.	Vrste rizika	Ocjena značajnosti rizika	ICAAP/ILAAP relevantnost
1	Kreditni rizik	Pojedinačno značajan	ICAAP

2	Koncentracijski rizik		ICAAP
3	Rizik likvidnosti		ILAAP
4	Rizik finansiranja likvidnosti		ILAAP
5	Rizik tržišne likvidnosti		ICAAP/ILAAP
6	Rizik prekomjerne finansijske poluge		ICAAP/ILAAP
7	Kamatni rizik		ICAAP
8	Operativni rizik (uključuje i pravni rizik i cyber rizik)		ICAAP
9	Tržišni rizik (valutni rizik)		ICAAP
10	Reputacijski rizik	Ostali značajni	ICAAP/ILAAP
11	Rizik eksternalizacije		ICAAP
12	Rezidualni rizik		ICAAP
13	Poslovni rizik		ICAAP
14	Rizik profitabilnosti		ICAAP
15	Rizik kapitala		ICAAP
16	Strateški rizik		ICAAP
17	Rizik usklađenosti		ICAAP
18	Rizik zemlje		ICAAP
19	Valutno inducirani rizik	Neznačajan	/
20	Upravljački rizik		/
21	Rizik ulaganja		/
22	Rizici koji proizlaze iz novih proizvoda		/
23	Rizik namirenja		/
24	Političko-ekonomski rizik	Nije relevantan za banku	/
25	Rizik transfera		/
26	Rizik slobodne isporuke		/
27	Migracijski rizik		/

Tabela 18 – Ocjena značajnosti rizika

12.1. PODACI KOJI SE ODNOSU NA ICAAP

ICAAP komponente čine:

- Upravljanje: upravljanje rizicima čija materijalizacija proizvodi efekte na iznos i stope kapitala.
- Identifikacija rizika: Osnova za upravljanje rizicima je definicija i identifikacija različitih vrsta kapitalno relevantnih rizika. Isti su definisani *Matricom rizika* i identifikirani su kroz godišnju procjenu materijalnosti rizika i kroz proces odobravanja proizvoda.
- Sklonost preuzimanju rizicima: Sklonost preuzimanju kapitalno relevantnim rizicima je dio *Izjave o sklonosti ka preuzimanju rizika* i predstavlja obavezujuće ograničenje za poslovne aktivnosti u pogledu adekvatnosti kapitala.
- Strategija upravljanja rizicima: Banka je usvojila sveukupnu Strategiju preuzimanja i upravljanja rizicima i postavlja ključne principe za upravljanje svim rizicima relevantnim za poslovanje Banke.

- Mjerenje rizika: Mjerenje rizika obuhvata izračun regulatornih i internih pokazatelja. Testiranje otpornosti na stres čini sastavni dio mjerenja rizika.
- Praćenje rizika: Rizici se prate kroz skup limita. Usklađenost sa limitima prati se i redovno izvještava prema Upravi.
- Izvještavanje i objava o rizicima: Praćenje rizika je obezbjeđeno kroz interne izvještaje, regulatorne izvještaje i javne informacije kroz godišnji i Pillar 3 izvještaj.
- Infrastruktura: ICAAP podržavaju komponente kao što su podaci, systemska podrška u upravljanju pojedinim rizicima, interni akti i ostala dokumentacija vezana za upravljanje rizicima.
- Dokumentacija: Sve komponente ICAAP-a (proces, modeli) su adekvatno dokumentovani.

Banka izračunava ukupne interne kapitalne zahtjeve sabiranjem internih kapitalnih zahtjeva za sve rizike ocjenjene kao značajne. Minimalan iznos internih kapitalnih zahtjeva ne može biti manji od stope ukupnih minimalnih kapitalnih zahtjeva izračunatih u skladu sa regulatornim zahtjevima 14.5% (12%+2.5%).

Banka izračunava ukupne kapitalne zahtjeve prema osnovnom i stres scenariju. U izračun kapitalnih zahtjeva uključuju se rezultati stres scenarija, u skladu sa metodologijom izračuna definisanom u Programu testiranja otpornosti na stres.

Za sve pojedinačno značajne rizike Metodologijom interne procjene kapitalne i likvidnosne adekvatnosti Banke i Programom testiranja otpornosti na stres definisan je kvantitativni tretman rizika. Ostali značajni rizici i rizik poluge podrazumjevaju iznos internih kapitalnih zahtjeva u iznosu od 10% regulatornog kapitala.

KREDITNI RIZIK

Kao metodu stres testiranja zahtjeva za kreditni rizik Banka koristi izračun stresiranjem vrijednosti postojećeg standardiziranog pristupa po osnovu prelaska u lošije kategorije u skladu sa istorijskim kretanjem PD parametra i primjenom VAR 99% na ostvarene stope., dok se za izloženosti za koje je kategorija određena putem rejtinga koristi pretpostavka pogoršanja istog.

Izračun se vrši uz pretpostavku zadržavanja stope za kategorije za koje se primjenjuju stope 0%, 100% i 150% s obzirom na specifičnosti ovih kategorija kod kojih kategorisanje nije pod uticajem PD stope, odnosno ne postoji mogućnost ponderisanja sa većom stopom od postojeće.

Za kreditne izloženosti u ostalim kategorijama koristi se pretpostavka da će određeni dio izloženosti koji se kalkuliše primjenom PD stope na visinu ukupne izloženosti uslijed ulaska u status default otići u odgovarajuću kategoriju sa većim ponderom.

PD stopa kalkuliše se po svakoj homogenoj skupini po osnovu podataka o istorijskom kretanju određivanjem stope koja korespondira VaR-u 99%.

VALUTNI RIZIK

Banka za stres test internih kapitalnih zahtjeva za pokriće valutnog rizika posmatra promjenu kursa stranih valuta za period prethodnih 6 godina (posmatrani historijski period je 6+1godina). Na svaki datum unutar navedenog perioda posmatranja uzima se promjena u vrijednosti kursa, u odnosu na isti period prethodne godine. Analiza se provodi sa ciljem procjene eventualne potcjenjenosti valutnog rizika uslijed primjene standardizovanog pristupa.

Interni kapitalni zahtjev za pokriće valutnog rizika računa se na način da se svaka otvorena devizna pozicija pomnoži sa svojim odgovarajućim kursnim šokom. Suma rezultata daje efekat na finansijski

rezultat banke za svaki radni dan u posmatranom historijskom periodu i VaR analizom se određuje maksimalni historijski iznos gubitka uz nivo pouzdanosti od 99%, što predstavlja najveći gubitak po svakoj pojedinačnoj valuti primjenjeno na otvorenu poziciju.

OPERATIVNI RIZIK

Kao opcije testiranja otpornosti na stres, Banka je izabrala opciju koju EBA daje u svom metodološkom dokumentu (2018 EU- Wide Stress Test Methodical Note), a to je podjela na Rizike ponašanja i Ostale operativne rizike.

Kod pristupa Rizik ponašanja (conduct risk) izvršena je analiza petogodišnjih historijskih podataka o prijavljenim događajima operativnog rizika u kategorijama: interne prevare i aktivnosti i klijenti, proizvodi i poslovne prakse.

Kod Rizika ponašanja, Banka je primjenila stopu od 2.

Za materijalne događaje, Banka primjenjuje stopu stopu od 1,15. Kao materijalni događaji smatraju se događaji koji su proizveli gubitak za Banku u iznosu od 1% regulatornog kapitala.

Kod pristupa Ostali operativni rizici, izvršena je analiza petogodišnjih historijskih podataka o ostalim događajima operativnog rizika kategorizovanih u preostale kategorije operativnog rizika: Izvršenje isporuka i upravljanje procesima, Prekid u poslovanju i pad sistema, Materijalni gubici i štete i Eksterne prevare i aktivnosti i Odnos prema zaposlenima i bezbjednost na radnom mjestu. Kod pristupa Ostali operativni rizici, izvršena je kvantitativna procjena razine očekivanih gubitaka od ostalih operativnih rizika, gdje je korištena stopa od 1,5.

Kod kvantitativne procjene za Ostale operativne rizike, u bazi prijavljenih događaja, nema događaja čiji je gubitak materijalan za Banku.

KONCENTRACIJSKI RIZIK

Banka za stres test zahtjeva za kapital po koncentracijskom riziku koristi indeks sektorske koncentracije. Izračun je baziran na smjernicama za izračun HHI indeksa propisanim podzakonskim aktima FBA vezanim za ICAAP.

KAMATNI RIZIK

Izloženost riziku kamatne stope u osnovnom scenariju Banka procjenjuje simuliranjem kamatnih šokova od 200 baznih poena prema procjenjenom modifikovanom trajanju za svaku vremensku zonu u skladu sa Odlukom o upravljanju kamatnim rizikom u bankarskoj knjizi.

Stres scenario rađen je na način da su za kredite i depozite analizirane promjene nivoa kamatnih stopa za period od 5 godina, na mjesečnom nivou. Na svaki posmatrani datum izračunat je kamatni šok u odnosu na isti period prethodne godine, a uz primjenu VaR 99% određen je nivo zahtjeva za stresni scenarij.

Najveća promjena kamatne stope je uzeta i primjenjena u scenariju uticaja po pojedinačnim kategorijama za koje je iskazan reprezentativan uzorak, a za preostale pozicije su korištene pretpostavke korištene u osnovnom scenariju. Za pozicije kredita i depozita primjenjeni su ostvareni kamatni šokovi i modifikovano trajanje za svaku vremensku zonu prema bilansnim stavkama Banke.

RIZIK TRŽIŠNE LIKVIDNOSTI

Osnovni scenarij za rizik tržišne likvidnosti podrazumijeva pretpostavku dospjeća vrijednosnih papira i naplatu po nominalnoj vrijednosti, čime bi se efekat na kapital odnosio na stavku iskazane fer vrijednosti koja bi u skladu sa navedenim bila svedena na 0.

Stresni scenarij i se za ovaj rizik procjenjuje se po osnovu ostvarenog prometa odgovarajućim emitenta u periodu od protekla 24 mjeseca u skladu sa podacima sa berze, na način da se primjenom VaR stope na sve ostvarene trgovine određuje cijena (izražena u % nominalne vrijednosti) iznad koje je realizovano 99% ukupnih trgovina. Primjenom cijene dobivene na navedeni način na nominalnu vrijednost portfolija kalkuliše se efekat na kapital koji predstavlja umanjeње sa iskazane fer vrijednosti na navedeni nivo.

S obzirom na specifičnost rizika tržišne likvidnosti gdje gotovo cijeli portfolio ima ponder rizika aktive 0% zbog prirode emitenta, promjene u vrijednosti ne bi imale efekat na navedenu kategoriju. Istovremeno smanjenje vrijednosti/prodaja imali bi efekat na visinu kapitala kroz gubitak od prodaje/smanjenja fer vrijednosti, te su odgovarajuće pozicije regulatornog kapitala umanjuju u skladu sa istim.

12.2. PODACI KOJI SE ODNOSI NA ILAAP

ILAAP komponente čine:

- Upravljanje: upravljanje likvidnošću i upravljanje rizikom likvidnosti
- Identifikacija rizika likvidnosti: Osnova za upravljanje rizikom likvidnosti je definicija i identifikacija različitih vrsta rizika likvidnosti. Isti su definisani *Matricom rizika* i identifikirani su kroz godišnju procjenu materijalnosti rizika i kroz proces odobravanja proizvoda.
- Sklonost preuzimanju rizika likvidnosti: Sklonost preuzimanju rizika likvidnosti je dio *Izjave o sklonosti ka preuzimanju rizika* i predstavlja obavezujuće ograničenje za poslovne aktivnosti u pogledu razmatranja likvidnosti.
- Strategija upravljanja rizikom likvidnosti: Strategija se oslanja na sveukupnu Strategiju preuzimanja i upravljanja rizicima i postavlja ključne principe za upravljanje rizikom likvidnosti.
- Mjerenje rizika likvidnosti: Mjerenje rizika obuhvata izračun regulatornih i internih pokazatelja. Testiranje otpornosti na stres čini sastavni dio mjerenja rizika likvidnosti.
Na minimalno godišnjoj osnovi Odjel za kontrolu rizika provodi testiranje Plana finansiranja u kriznim situacijama, te stres testiranje u izračunu internih likvidnosnih zahtjeva.
Na mjesečnoj osnovi provodi se testiranje pozicije likvidnosti za sve scenarije koji su ALCO odborom definisani kao relevantni za poslovanje Banke.
- Praćenje rizika likvidnosti: Rizik likvidnosti se prati kroz skup limita. Usklađenost sa limitima prati se i redovno izvještava prema Upravi.
- Izvještavanje i objava o riziku likvidnosti: Praćenje rizika likvidnosti je obezbjeđeno kroz interne izvještaje, regulatorne izvještaje i javne informacije kroz godišnji i Pillar 3 izvještaj. Izvještavanje se radi od strane Odjela za likvidnost, upravljanje aktivom i pasivom i Odjela za kontrolu rizika.
- Upravljanje likvidnošću: Upravljanje kratkoročnom i dugoročnom likvidnošću je odgovornost Odjela za likvidnost, upravljanje aktivom i pasivom. Ovo podrazumijeva uspostavu redovnog plana finansiranja, kao i razvoj planova finansiranja u kriznim situacijama.
- Infrastruktura: ILAAP podržavaju komponente kao što su podaci, systemska podrška, interni akti i ostala dokumentacija vezana za okvir upravljanja likvidnošću i rizikom likvidnosti.
- Dokumentacija: Sve komponente ILAAP-a (proces, modeli) su adekvatno dokumentovani.

Kao ILAAP relevantni rizici identifikovani su rizik likvidnosti, rizik finansiranja likvidnosti, rizik tržišne likvidnosti, rizik finansijske poluge i reputacijski rizik.

Visoka stopa finansijske poluge vezana je za visoko likvidnu imovinu čiji je ponder rizika 0% i koja sa 31.12.2019. godine čine 64% ukupne izloženosti Banke.

Smanjenje navedenih sredstava bi bilo osnovna i jedina mjera mitigacije rizika u slučaju ugroženosti limita finansijske poluge. S tim u vezi stresiranje pozicije finansijske poluge ne bi rezultiralo povećanjem kapitalnih zahteva iskazanih kroz RWA – rizikom ponderisanu aktivu, s obzirom da bi rezultirala promjenom iznosa sredstava sa ponderom rizika 0%.

Istovremeno, finansijska poluga se može posmatrati kao ograničavajući faktor prikupljanju visokolikvidnih sredstava, te bi predstavljalo ograničavajući faktor rastu pokazatelja likvidnosne pokrivenosti LCR.

Navedeno se može kvantifikovati umanjeње likvidne imovine za iznos likvidnih sredstava koje Banka ne bi mogla držati u vidu a vista sredstava, odnosno novčane imovine, te je isto tretirano kroz stres test pozicije likvidnosti.

U izračun likvidnosnih zahtjeva uključuju se rezultati stres scenarija LCR pokazatelja, u skladu sa metodologijom izračuna definisanom u Programu testiranja otpornosti na stres.

Banka je kvantifikovala minimalni nivo likvidne imovine koji se smatra adekvatnim za ispunjenje internih likvidnosnih zahtjeva izračunom internog LCR-a, te je na taj način kvantifikovan minimalni nivo likvidne imovine koji se smatra adekvatnim za ispunjenje internih likvidnosnih zahtjeva. Također urađena je projekcija minimalnog nivoa internih likvidnosnih zahtjeva i raspoložive likvidne imovine u odgovarajućim vremenskim periodima, kako u uobičajenim uslovima poslovanja, tako u stresnim uslovima.

Prvi korak u procesu stres testiranja je izračun interne stope LCR-a, koja služi kao osnov za provođenje stres testiranja. Kao bazu za izračun internog LCR-a Banka je koristila postojeću strukturu LCR izvještaja gdje se za svaku kategoriju po osnovu iskazanih kretanja utvrđuju iskazane historijske stope odliva. Kombiniranjem navedenih stopa sa stopama propisanim od regulatora dobiva se interna LCR stopa, gdje se za prilive računa dodatno smanjenje priliva po osnovu iskazanih prosječnih PD stopa, dok se odlivi uvećavaju po osnovu prosjeka iskazanih kretanja u proteklom periodu. Izračun prosječnih kretanja odliva kalkuliše se na osnovu mjesečne promjene, odnosno periodu koji odgovara horizontu izračuna LCR-a. Za prethodno utvrđene prosječne interne stope se kod priliva (stopa PD) dodjeljuje ponder 0, odnosno kod odliva (prosječno kretanje u prethodnom periodu) ponder 1.

U sklopu stres testiranja izvršeno je testiranje pretpostavki u vezi sa tržišnom vrijednošću likvidne imovine uključene u interni likvidnosni zahtjev. Stresni scenarij se za ovaj rizik procjenjuje se po osnovu ostvarenog prometa odgovarajućim vrijednosnim papirima emitenta u periodu od protekla 24 mjeseca u skladu sa podacima sa berze, na način da se primjenom VaR stope na sve ostvarene trgovine određuje cijena (izražena u % nominalne vrijednosti) iznad koje je realizovano 99% ukupnih trgovina. Primjenom cijene dobivene na navedeni način na nominalnu vrijednost portfolija kalkuliše se efekat na kapital koji predstavlja umanjeње sa iskazane fer vrijednosti na navedeni nivo.

U stres scenariju korištena je pretpostavka prodaje vrijednosnih papira prije dospijeca ispod nominalne vrijednosti. Procenat umanjeња nominalne vrijednosti dobije se korištenjem podataka o ostvarenim prodajama obveznica emitenta (stara devizna štednja), te je na ukupno ostvareni promet primijenjen VaR 99% koji odgovara navedenom umanjeњу. Uzimajući u obzir navedeni diskont može se konstatovati da potrebno vrijeme da se ova likvidna imovina proda ili založi odgovara vremenskom horizont LCR-a od 30 dana.

13. POLITIKA NAKNADA

Politikom naknada radnicima Union banke d.d.Sarajevo (u daljem tekstu: Politika naknada) se uređuju prava i obaveze ključnih kategorija radnika po osnovu njihovih primanja, a sve u skladu sa poslovnom strategijom Banke, dugoročnim ciljevima, definisanim okvirom za preuzimanje rizika, njihovoj

uspješnosti bez uticaja na njihova prava i obaveze koja im pripadaju po osnovu pozitivnih zakonskih propisa kojima se uređuje pravo na rad i po osnovu rada.

Politiku naknada odobrava i usvaja Nadzorni odbor na prijedlog Uprave Banke. Politika se preispituje periodično, a najmanje jednom godišnje, od strane Nadzornog odbora, a koji je odgovoran za nadzor njene primjene.

Naknade radnika Banke koji nisu obuhvaćeni ovom Politikom Uprava Banke definisane su posebnim aktom.

Po osnovu provedenog principa proporcionalnosti i neutralizacije, utvrđuje se da samo članovi Uprave Banke imaju značajan uticaj na profil rizika Banke, usljed čega su ocijenjeni kao identifikovani radnici na nivou Banke. Iz tog razloga, nivoi ispod najvišeg nivoa upravljanja, odnosno Uprave Banke isključuju se iz grupe identifikovanih radnika na nivou Banke, te se njihov rad i uspješnost nagrađivanja definiše aktima koji su u nadležnosti Uprave Banke.

Princip proporcionalnosti i neutralizacije podrazumjeva da ključne kategorije radnika, odnosno identifikovani radnici svoje pravo na naknade i primanja, ostvaruju izvan utvrđenih prava prema pozitivnim propisima kojima se uređuju prava na radu i po osnovu rada, a čija visina, način i dinamika isplate te druge pojedinosti zavise od uspješnosti i ispunjenja ciljeva postavljenih strategijom i definisanim okvirom za preuzimanje rizika Banke, pojedinačno za svakog radnika u okviru ključnih kategorija određenih radnika.

U skladu sa organizacijom Banke, utvrđene su pojedinačne pozicije radnika, a polazeći od odgovornosti i opisa radnih mjesta koje obavljaju. U slučaju da se kao kategorija ključnih radnika naknadno odrede i drugi pojedini radnici Banke, primjena odredbi ove Politike i za te radnike je obavezna. Uprava Banke odgovorna je za blagovremeno ažuriranje spiska identifikovanih radnika.

U skladu sa uslovima određenim u Politici naknada Union banke d.d. Sarajevo, identifikovani radnici imaju pravo na fiksnu i varijabilnu naknadu.

Fiksna naknada je nepromjenjiva i ne zavisi od rezultata poslovanja i sastoji se od novčane naknade i nefinansijskog plaćanja i pogodnosti, te se utvrđuje u bruto mjesečnom iznosu.

Pod fiksnim pogodnostima smatra se:

- životno i osiguranje od nezgode;
- dodatno zdravstveno osiguranje;
- službeni automobil za upotrebu;
- mobilni aparat sa utvrđenim mjesečnim limitom potrošnje

Fiksna naknada je naknada u novcu sa svim dodacima te dodacima obračunatim u skladu sa zakonskim propisima po osnovu radnog odnosa, kao što su: dodaci za radni staž, naknada za topli obrok, regres i dr.

Varijabilna naknada je naknada u novčanom i nenovčanom obliku i isplaćuje se jednom godišnje.

Varijabilna naknada je naknada koja je uslovljena rezultatima poslovanja u određenoj poslovnoj godini.

Varijabilna naknada može da varira, ali naknada na godišnjem nivou ne može biti manja od dvije prosječne mjesečne neto plaće isplaćene u Federaciji BiH u prethodnoj kalendarskoj godini niti veća od godišnje neto plate identifikovanog radnika.

Pored opštih principa ova Politika uvodi i konkretne uslove u varijabilnu naknadu koja se može isplatiti radnicima koji imaju materijalni uticaj na profil rizika Banke, odnosno identifikovanim kategorijama radnika.

Cilj odredbi vezanih za varijabilno nagrađivanje radnika koji su utvrđeni kao Identifikovani radnici jeste da se osigura da:

- Odnos između fiksne i varijabilne naknade bude ujednačen, odnosno izbalansiran

- Dio varijabilne naknade bude isplaćen odmah po isteku perioda u kojem su rezultati postignuti, dok se ostatak odgađa
- Odgođeni dio varijabilne naknade procjenivaće se naknadno tj. ex-post evaluacijom za sve Identifikovane radnike pojedinačno (malus i povrat naknade)
- Iznos varijabilne naknade koja se dodjeljuje određenom radniku utvrđuje se prema pojedinačnim rezultatima, rezultatima Banke, primjenjujući uticaj pojedinačnog rizika.
- Varijabilna naknada zasniva se kako na finansijskim tako i na kriterijima za ocjenu rezultata koji nisu finansijski.

Union banka d.d. Sarajevo je pitanja omjera fiksnih i varijabilnih naknada uredila odredbama Pravilnika o radu na osnovu Zakona o radu, vodeći se pri tome odredbama člana 8. Odluke FBA.

U skladu sa izvršenom Analizom rizika u pogledu donošenja i primjene politike naknada zaposlenicima Union banke d.d. Sarajevo koja je sastavni dio politike naknada, identifikovani zaposlenici čije profesionalne aktivnosti imaju materijalno značajan utjecaj na profil rizičnosti banke, su članovi Uprave banke.

Ukupna visina varijabilne naknade u skladu sa ovom Politikom utvrđuje se u na godišnjem nivou, posebnom Odlukom koju usvaja Nadzorni odbor.

Vrste varijabilne naknade i osnovna mjerila za određivanje njihove visine zavisi od ispunjenja konkretnih kriterija koji se određuju svake godine, i to:

- konkretni ciljevi za poslovnu godinu koji su u skladu sa strategijom Banke i usvojenim godišnjim poslovnim planom Banke;
- minimalna mjerila realizacije ciljeva potrebnih za ostvarivanje prava na varijabilni dio naknade.

Prilikom utvrđivanja visine i primjerenosti naknada, uzimaju se u obzir i sljedeći elementi:

1. obim nadležnosti Identifikovanog radnika;
2. ličnu uspješnost u obavljanju poslova;
3. finansijsko stanje Banke;
4. privredno okruženje u kojemu Banka posluje;
5. ispunjavanje strateških i godišnjih planova.
6. banka je dužna osigurati da varijabilne naknade zaposlenika koji su uključeni u kontrolne funkcije zavise od postignutih ciljeva povezanih sa njihovim funkcijama, neovisno o uspješnosti poslovnih područja koja kontrolišu ili njihove ocjene i uspješnosti poslovnih područja koja kontrolišu.

Red broj	OPIS	Neto iznos naknada u 2019 godini
1.	Naknade članovima Uprave	175.929
2.	Naknade ostalih zaposlenih	3.172.680
Ukupno:		3.148.669

Tabela 19 - Ukupne naknade za Upravu banke i zaposlenike

Red broj	OPIS	Ukupna naknada u 2019 godini
----------	------	---------------------------------

1.	Naknade članovima Nadzornog odbora	83.017
Ukupno:		83.017

Tabela 20 - Ukupne naknade za Nadzorni odbor

Ukupne naknade po području poslovanja na nivou banke iznose 3.231.686 KM.

Union banka d.d. Sarajevo nema zaposlenike čije naknade iznose sto hiljada BAM-ova ili više po finansijskoj godini.

Tabela 1 - Prikaz ključnih pokazatelja poslovanja Banke u vezi za upravljanjem rizicima	24
Tabela 2 - Struktura regulatornog kapitala	25
Tabela 3 - Opis osnovnih karakteristika finansijskih instrumenata uključenih u obračun regulatornog kapitala.....	26
Tabela 4 - Kapitalni zahtjevi.....	28

Tabela 5 - Stope kapitala.....	28
Tabela 6 - Ukupni i prosječni neto iznos izloženosti tokom razdoblja prema kategoriji izloženosti	31
Tabela 7 - Geografska podjela izloženosti po značajnim područjima prema kategorijama izloženostima	31
Tabela 8 - Podjela izloženosti prema vrsti izloženosti	32
Tabela 9 - Dospjeće izloženosti prema preostalom roku dospelja	33
Tabela 10 - Izloženost prema značajnoj privrednoj grani privrede.....	34
Tabela 11 - Izloženost prije i poslije korištenja kreditne zaštite	35
Tabela 12 - Promjena ispravki vrijednosti za kreditne rizike i rezervisanja po gubitcima za vanbilansne stavke... ..	35
Tabela 13 - Specifične ispravke vrijednosti za kreditni rizik i naplata potraživanja u statusu neizmirenja obaveza, koji su evidentirani kroz bilans uspjeha	35
Tabela 14 - Stopa finansijske poluge.....	36
Tabela 15 - LCR	39
Tabela 16 - Struktura i vrijednost vlasničkih ulaganja u bankarskoj knjizi	39
Tabela 17 - Faze ICAAP-a i ILAAP-a	41
Tabela 18 – Ocjena značajnosti rizika	42
Tabela 19 - Ukupne naknade za Upravu banke i zaposlenike	48
Tabela 20 - Ukupne naknade za Nadzorni odbor	49